PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 196 (1884) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 21. avgusta 1951 Cena 20 lir

NESRAMNA ZAHTEVA

Čim bolj se približuje 7. oktober, dan občinskih volitev v Trstu, in čim bliže je začetek predvolilne kampanje, za katerega pravijo, da bo najkasneje 10. septembra, tem bolj raste v vseh, zlasti pa v najvišjih italijanskih imperialističnih krogih, strah pred porazom na letošnjih volitvah. Če izvzamemo alarmantne članke tržaških italijanskih iredentistov ne samo v tržaškem temveč zlasti v tisku sosedne republike, je strah pred volilnim porazom najkonkretneje izrazil sedanji uradni nosilec italijanskega pohlepa po tujih ozemljih (ki se zaenkrat omejuje le na Tržaško ozemlje) sedanji predsednik italijanske vlade in njen zunanji minister Alcide De Gasperi v svojem znamenitem odgovoru na zadnje tragikomične interpelacije predstavnikov vseh političnih skupin v senatu pod geslom «Kaj se v Trstu dogaja?»

V tem odgovoru je De Gasperi svečano pozval italijanske iredentistične stranke v Trstu, naj na letošnjih volitvah nastopijo z enotno listo in naj zahtevajo razširitev italijanskega volilnega zakona, ki omogoča povezavo (apparentamento), na cono A. No, De Gasperijev poziv in nasvet pa ni imel zaželenega učinka: tržaški iredentisti se niso zediniti za enotno listo, zahteve po razširitvi italijanskega volilnega zakona pa so pri ZVU naleteele na gluha ušesa.

Zato je De Gasperi poslal «juliškega» prvaka v rimskem parlamentu on. Bettiola kot svojega posebnega odposlanca v Trst z nalogo, naj poseduje za sestavo enotne liste, ko so že nad razširitvijo «apparentamenta» obupali. Toda zdi se, da tudi Bettiolu še ni uspelo njegovo visoko poslanstvo. Zato je imel za potrebno svetovati De Gasperiju, naj ponovno javno svečano pozove v interesu matere domovine italijanske iredentiste na slogo. In res — De Gasperi je dopiniku benečanskega lista «Gazzettino» dal včeraj izjavo, iz katere upravičeno sklepamo, da je njegov osebni odposlanec Bettiol v svoji tržaški misiji ugotovil porazno razpoloženje in obupna predvidevanja glede izida jesenskih volitev. De Gasperi se je namreč odločil javno povedati, da misli, da bi bilo potrebno sodložiti volitve na mirnejše dobe, kar bi «lahko ustvarilo temperaturo, ki bi bila primernejša, da bi se z reševanja tržaškega vprašanja — nežno mirnostjo lotili možnosti V isti sapi pa je De Gasperi — dobro se zavedajoč, da odgoditev volitev ni prav nič verjetna — dodal: Če pa ta odložitev ne bi bila možna, bi bilo absolutno potrebno zahtevati od Tržačanov — in Italija ima pravico v svoji materinski zaskrbljenosti prikličovati, da bodo tako storili — naj združijo in osredotočijo svoje glasove v enotno listo, ki bi se lahko imenovala lista Svetega Jurija. «De Gasperi je pri tem ponovno izjavil, da je njegovo vzhodno stališče» za kakršno koli rešitev tržaškega vprašanja beseda, ki so jo dali za Tržaškega ozemlja pod italijanski zavezniki glede prehoda vsejaniško suverenost» (rektor Cammarata in njegovi istomišljeniki se bodo na De Gasperija upravičeno razjezili, — saj vendar trdijo, da je Tržaško ozemlje še vedno pod italijansko suverenostjo!).

De Gasperijevo izjavo o odlaganju letošnjih volitev vsekakor ne moremo tolmačiti samo kot njegovo pobožno željo, poročeno iz očetovske zaskrbljenosti zaradi precej gotovega iredentističnega poraza, ki bi imel brez dvoma nedogledne posledice za ves bodoči razvoj reševanja Tržaškega vprašanja. Da, se vemo sicer, ali bo De Gasperi izrazil podobno željo tudi kot predsednik italijanske vlade in njen zunanji minister in zahteval preložitev predlaganih volitev «v dobo večje mirnosti» pri Zavezniški vojaški upravi v Trstu.

No, kljub temu ne moremo drugače, kot označiti De Gasperijevo izjavo kot nesramno.

Če pomislimo, da bi nekaj podobnega izjavljali najodgovornejši predstavniki n. pr. jugoslovanske vlade, ki ima vsekakor po porazu Italije v zadnji svetovni vojni glede Trsta vsekakor večjo pravico do besede kot pa Italija, si lahko zamislite, kakšen vik in krik bi se dvignil ne samo v italijanskem tisku, temveč tudi v obeh sestavnih delih rimskega parlamenta — na Montecitoriu in v palači Madama. Zato je De Gasperijeva nesramna izjava očitno posledica imperialistične megalomanije, nastale zaradi umetno ustvarjene in že do vrhunca povzdignjene in razbesnele protijugoslovanske kampanje okrog tržaškega «vprašanja», katere dejanski vzroki so zgolj v strahu pred izgubo ne samo tržaške občinske uprave iz iredentističnih rok, temveč predvsem v strahu pred posledicami izgube, ki bodo pomenile dokončno iztrenjenje imperialističnih megalomanov in konec katerega koli realnega upanja po ponovnem zasužnjenju našega mesta.

Pri tem pa moramo omeniti — v zvezi z italijanskim pohlepom po naši zemlji — še včerajšnje razkazovanje italijansko-jugoslovanske meje s strani italijanskih generalov namestniku glavnega atlantskega poveljnika, maršalu Montgomeryju, ki so mu s pomočjo raket od daleč prikazovali potek mejne črte. Pri tem so mu govorili o krivičnosti (za Italijo seveda) te meje, potem ko so ga dan prej peljali na vojaška pokopališča, češ: Tu so stotisoči padli za tisto, kar nam je mirovna pogodba odvzela! — namesto da bi ga odpeljali na mejo samo, da bi angleški gost na lastne oči videl, da ta meja reže v živo meso slovenskega strnjenega narodnostnega ozemlja, da bi videl, da je ta meja krivična za nas in da bi bila pravična tista, ki bi potekala tam, kjer poteka prirodna narodnostna meja med obema narodoma.

To je dejstvo, kot je dejstvo De Gasperijev strah pred porazom; obe dejstvi pa nista brez zveze. Zato je zaman tudi najnovejša izjava, ki jo je dal v Washingtonu dopisniku ANSE predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva Mihael Mc Dermott, da je ameriška politika glede tržaškega vprašanja v duhu tristranske izjave, čeprav je dodal potrebo sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, sporazuma, ki duhu tristranske izjave nujno nasprotuje.

Odgodena seja Varnostnega sveta

NEW YORK, 20. — Iz dobro obveščenega vira se izve, da je bila seja varnostnega sveta, na kateri bi v torek morali razpravljali in glasovati o resoluciji, ki zahteva ukinitev omejitev za plovbo po Sueškem prekopu, odložena. Odgoditev se je izvršila na zahtevo turške delegacije v upanju, da bo Egipt spremenil svoje stališče do vožnje izraelskih ladij skozi Sueški prekop.

Varnostni svet bo o zadevi razpravljal šele v prihodnji ponedeljek.

Iz Kaira pa poročajo, da se bo v sredo zvečer sestal ministrski odbor, ki razpravlja o egiptovskem stališču do Anglije. Na seji, ki ji bo predsedoval ministrski predsednik Nahas paša, bodo govorili o sledečem: 1. ali bi bilo primerno enostransko odpovedati anglo-egiptovsko zavezniško pogodbo iz leta 1936 in pogodbo iz leta 1899 o anglo-egiptovski skupni vladi nad Sudanom; 2. o obliki, v kateri bi izvedli te važne sklepe; 3. o posledicah, ki bi jih ti sklepi imeli na mednarodnem polju.

Diplomatski urednik londonskega lista Daily Telegraph pa poroča, da je angleški zunanji minister Morrison poslal v soboto osebno poslanico egiptovskemu ministrskemu predsedniku Nahas paši in zunanjemu ministru Salah El Dinu.

NAMEN INCIDENTA V KESONGU je ovirati pogajanja za premirje

Skupina civilistov je na nevtralnem področju streljala in ubila enega kitajskega vojaka - Poročilo poveljstva OZN poudarja, da je bil ta incident povzročen po navodilih - Skupna preiskava še ni ugotovila odgovornosti - Nov sestanek danes

KESONG, 20. — Danes se je četrtič sestal v Kesongu štiričlanski pododbor za vojaško premirje. Na včerajšnjem sestanku niso nič napredovali. Obe strani vztrajata pri svojem znanem stališču. Poročila pa pravijo, da je na zasedanju tega pododbora manj formalnosti kakor na zasedanju celotnih odposlanstev, in da si zato laže izmenjavajo svoje misli.

Medtem pa preiskujejo zvezni častniki sil Združenih narodov in kitajsko-korejski zvezni častniki incident, ki se je dogodil včeraj v notranjosti nevtralnega področja, ko je bil en kitajski vojak ubit, drugi pa ranjen.

Voditelj kitajsko-korejske delegacije general Nam Il je v zvezi s tem poslal admiralu Joyu protestno noto, ki obtožuje zavezniške čete kršitve nevtralnega področja. General zahteva, naj se podvzamejo koraki, da se taki incidenti ne bodo ponovili.

Delegacija OZN pa je s svoje strani objavila poročilo, v katerem poudarja, da preiskava, ki so jo uvedli, zato da ugotovijo kdo je streljal na kitajsko-korejske vojake, ni dala še nobenega uspeha in zato ni mogoče trditi, da so «oboroženе skupine» pripadale vojaškim formacijam OZN. Poročilo pravi, da je mogoče, da je streljala skupina civilistov, ki pripadajo političnim organizacijam, ki delujejo na podlagi navodil, zato da bi se ustvarila napetost, ki bi lahko upravičila prekinitev sedanje konference za premirje. Poročilo ne navaja za kakšne skupine gre, pripomnja pa, da «so med sovražnostmi skupine nerednih partizanov, ki jih sestavljajo civilisti, skušale škodovati sovražniku, kjer koli je ta bil».

General Nuckols pa je danes izjavil: «So zelo jasni znaki, ki kažejo, da je včerajšnji incident, pri katerem je bil en kitajski vojak ubit, drugi pa ranjen po neznanih civilistih, delo politične skupine, ki nasprotuje prenehanju sovražnosti na črti, ki ne odgovarja 38. vzporedniku».

Zdi se, da je preiskava, ki so jo zvezni častniki skupno in tudi ločeno izvedli, ugotovila, da so v zgodnjih jutranjih urah v vas Songongni, ki je en kilometer v notranjosti nevtralnega področja, prišli nekateri civilisti, ki so napadli izvidnico dvanajstih vojakov, katerih nihče ni streljal. Poveljnik izvidnice je bil ubit. Ker ni preiskava še zaključena, ni delegacija OZN še formalno protestirala proti kitajski obtožbi, češ da so napadalci pripadali silam OZN.

Opazovalci ne pripisujejo prevelike važnosti temu dogodku in so mnenja, da ne bo vplival na sedanja pogajanja. Drugi pa so mnenja, da iščejo Kitajci vzrok za prekinitev pogajanj, ker so se prepričali, da premirje, kakršnega so si ga oni zamislili, ni mogoče.

Današnji sestanek pa je bil vsekakor kratek in prihodnji bo jutri zjutraj. Za sestanek ni bilo danes posebnega zanimanja, ker je bil svečan pogreb ubitega poveljnika kitajske izvidnice.

Zavezniške čete so pred štirimi dnevi začele močno operacijo v krogu 25 milj med področjem severno od Jangu ter zahodno od Kesonga. Poročilo glavnega stana 8. armade javlja danes, da je bila ta operacija, ki so jo izvedle izključno južnokorejske čete, skoraj zaključena.

Plevenove težave ob zopetni otvoritvi narodne skupščine

PARIZ, 20. — Franciji grozi zopet nevarnost vladne krize. Narodna skupščina bo jutri zopet začela z delom. Tedenski odmor se zdi, da je samo poglobil nasprotja med strankami. Stranke centruma ne kažejo nobenega namena, da bi odstopile od svojega stališča glede raznih notranjepolitičnih vprašanj. Dve temeljni vprašanji sta še vedno državna pomoč katoliškim šolam in gospodarski položaj v zvezi z zvišanjem življenjskih stroškov.

Socialistično glasilo «Le Populaire» danes odločno poudarja, da je treba braniti načelo laičnosti šole, kar kaže, da socialisti ne bodo podpirali vlade, če bo ta preveč popuščala zagovornikom pomoči katoliškim šolam. Če se bodo socialisti o tem vprašanju postavili proti vladi, bo Plevenova vlada gotovo poražena in bo prisiljena odstopiti.

Pleven se na vse načine trudi, da bi pripravil program, ki kljub temu, da ne bi zadovoljil nikogar, ne bi bil nad njim nihče preveč nezadovoljen. Predlagal je šolsko reformo, ki bi povečala štipendije tudi za katoliške šole, in zidanje številnih novih šol, pri čemer bi lahko dobilo zaposlitev 700 novih učiteljev.

Drugo važno vprašanje je določitev cene žitu. Poljedelci zahtevajo ceno 3.800 frankov za stot, dočim je ta cena znašala lansko leto 2.600 frankov. Drugi člani vlade, ki jih skrbi, da ne bi to povzročilo zvišanja cene kruha, hočejo, naj bi se ta cena določila na največ 3.200 frankov; to zvišanje pa bi nevtralizirali z znižanjem davka na moko, tako da ne bi pri tem potrošniki preveč trpeli.

Ker je letošnji pridelek pšenice za 10% manjši od lanskega, vztrajajo poljedelci na svojih zahtevah. Ministrski podpredsednik René Mayer, ki ima polno oblast na gospodarskem in finančnem področju, se je popoldne sestal z ostalimi pristojnimi ministri, da prouči to vprašanje.

ZENEVA, 20. — Mednarodna zdravstvena organizacija sporoča, da je v zadnjem letu porastlo število meningitičnih obolenj v Italiji, Avstriji, Holandski in Švici, zmanjšalo pa se je v Zahodni Nemčiji, Švedski, Franciji in Anglji. Največji porast obolenj so registrirali v Italiji.

28 mrtvih pri eksploziji petrolejske ladje

SINGAPORE, 20. — Na angleški petrolejski ladji «Dromu» (8036 BRT) je prišlo danes do strahovite eksplozije. Vsa ladja je bila takoj zavita v plamene. Kasneje sta na gorečo ladji nastali še dve eksploziji.

Nekaj mož posadke je prisebno skočilo v morje in se rešilo s plavanjem na obalo, kljub temu pa je večina posadke postala žrtev nesreče. Doslej so ugotovili 28 smrtnih žrtev, toda boje se, da bo to število še večje, ker je verjetno, da so nekateri člani posadke ostali blokirani v svojih kabinah, ko je na ladji izbruhnil požar.

Na ladji je bilo 51 članov posadke — 13 Angležev in 38 Kitajcev.

HARRIMAN SI PRIZADEVA da bi preprečil prekinitev pogajanj

Včeraj sta se Stokes in Harriman sestala z Mossadeghom in so sklenili odložiti objavo iranskega odgovora - Mossadegh še vedno upa na sporazum

TEHERAN, 20. — Včerajšnji angleško-perzijski konferenci je prisostvoval tudi Harriman. Po sestanku so izdali poročilo, ki pravi, da so se sporazumeli o odložitvi objave iranskega odgovora, ker ga niso še do kraja proučili.

Po sestanku so se perzijski delegati sestali z Mossadeghom, Stokes pa je obrazložil britanske predloge nekaterim članom parlamenta. Danes zjutraj pa sta se Stokes in Harriman sestala z Mossadeghom, da preprečita prekinitev pogajanj. Pozneje so izdali poročilo, da bo prihodnji sestanek določil Stokes, potem ko se bo posvetoval s člani britanske delegacije. Se pred sestankom s Stokesom in Harrimanom se je Mossadegh zjutraj sestal s šahom. Novinarjem je Mossadegh izjavil, da še vedno upa, da bodo uspeli najti zadovoljivo rešitev. Dejal je tudi, da so se razgovarjali o perzijskem odgovoru, ki so ga Britanci včeraj zavrnili. Zanikal je tudi, da se je Harriman izrekel za britanske predloge. Poudaril je še da bodo iranski odgovor objavili, ko bo to določila britanska delegacija.

Obveščeni krogi pravijo, da je Harriman po razgovoru sporočil Mossadeghu, da namerava takoj odpotovati iz Teherana, če se perzijska delegacija ne bo potrudila in našla primerne formule za kompromis. Prav tako se zdi, da je tudi Stokes sklenil odpotovati v sredo ali četrtek, če pogajanja ne bodo napredovala.

Po mnenju pooblaščenih krogov je iranski ministrski predsednik sprejel samo štiri od osmih angleških točk. Stokes pa je odklonil spremembo temeljnih načel svojih predlogov. Zdi se, da je Mossadegh sklenil sklicati za nocoj izredno sejo ministrskega sveta, ki naj jasno določi perzijsko stališče. Glede perzijskih ugovorov proti Stokesovemu načrtu menijo, da je eden glavnih ugovorov ta, da bi omenjeni načrt samo obnovil prejšnjo družbo «Anglo-Iranian» v drugačni obliki.

Konferenca treh v San Franciscu?

PARIZ, 20. — Predstavnik zunanjega ministrstva predvideva, da se bodo trije zahodni zunanji ministri namesto v Washingtonu sestali v San Franciscu med konferenco za mir z Japonsko.

Zunanji minister Schuman bo z letalom odpotoval v New York 31. avgusta ali 1. septembra. Omenjeni predstavnik je dejal, da bi se trije veliki lahko sestali v San Franciscu, če bi tamkajšnja konferenca trajala več kakor predvideno. Prvotno je bil sestanek namreč določen za 12. septembra v Washingtonu.

V francoskih obveščenih krogih izjavljajo, da je pregledan načrt mirovne pogodbe z Japonsko, ki so ga prejšnji teden sprejeli na zunanjem ministrstvu, sestavljen v angleščini in ga sedaj prevajajo. Predstavnik zunanjega ministrstva je izjavil, da ta načrt sicer ni dosti drugačen od prvotnega, vendar pa je boljši od prejšnjega, ker so ga pripravili na podlagi pripomb številnih držav. Predvsem so zadovoljni, da novo besedilo upošteva francoske pripombe glede reparacij.

V londonskih krogih izjavljajo, da bo Velika Britanija na konferenco povabila tudi francoske priključene države Vietnam, Kambodžo in Laos. Proti temu pa se upira Indija, ki ni priznala teh treh indokitajskih držav. Predstavnik Foreign Offica pa je izjavil, da uradno niso o tem še nič sklenili.

Predstavnik ameriškega državnega departmana Mac Dermott pa je danes dejal, da je vest, da nameravajo ZDA podpisati na konferenci ali pozneje tajne pogodbe z Japonsko, nesmiselna. Dejal je, da še ni gotovo, ali bo načrt pogodbe o vzajemni pomoči z Japonsko pripravljen takoj po konferenci, kakor prvotno določeno, ter je dodal, da bodo ta načrt objavili, takoj ko bo pripravljen.

Angleški sindikati za zvišanje mezd

LONDON, 20. — Objavili so poročilo posebne gospodarske komisije kongresa britanskih Trade Unionov. V poročilu se med drugim poudarja, da je jasno, da morajo v sedanjem položaju sindikati skušati ohraniti celotno realno vrednost mezd svojih članov in zahtevati zvišanje nominalnih mezd.

Poročilo opozarja, da bo britanski triletni načrt za oboroževanje zahteval znatne industrijske in socialne napore, tudi če bodo uspeli preprečiti inflacijo.

Sestavljalci poročila predvidevajo živahno razpravo na kongresu sindikatov, ki bo prihodnji mesec v Blackpoolu, in pozivajo vlado, naj se potrudi, da čim prej doseže bolj stalno raven cen.

Do sedaj so za omenjeni kongres predložili že 16 resolucij, ki poudarjajo, da so življenjski stroški previsoki, ter se zahtevajo večje obremenitve velikih dobičkov.

Kratke vesti

LONDON, 20. — «Daily Mail» meni, da bo general Van Fleet po koncu korejske vojne prevzel poveljstvo nad ameriško vojsko v Nemčiji in nalogo, da pripravi kadre za bodoče nemške vojaške kontingente.

SAIGON, 20. — Francosko poveljstvo v Indokini poroča, da je bil med 9. in 13. avgustom porušen glavni stan vietnamskih sil za Kočinčino. Poveljniki so ušli. Glavni stan je sestavljalo skoraj 1000 koč, v katerih je bila celo primitivna tovarna orožja.

MEXICO CITY, 20. — Včeraj zvečer ob 23.52 je bil registriran potres, «tako močan, da je povzročil znatno škodo». Epicenter potresa je bil kakih 900 milj oddaljen od mesta, vendar poročilo ne pove, v kateri smeri.

PARIZ, 20. — Francoski zunanji minister Robert Schuman in posarski ministrski predsednik Hoffman sta se v nedeljo v Metzu razgovarjala o vprašanjih Posarja.

NEW YORK, 20. — Grška delegacija pri OZN je izjavila, da namerava Grčija postaviti svojo kandidaturo v Varnostni svet po poteku dveletnega roka Jugoslavije.

BOLZANO, 20. — De Gasperi se je danes na prelazu Costalunga sestal z avstrijskim ministrskim predsednikom Figlom, ki se bo nekaj dni zadržal na Južnem Tirolskem.

BUDAPEST, 20. — Na železniški progi Budapest - Szekesfehervar se je dogodila težka prometna nesreča, ki je zahtevala žrtev nekaj desetin oseb. Točnih podatkov o žrtvah ni, ker so madžarske oblasti uvedle strogo cenzuro. Zdi se, da se je iztiril brzovlak, ki je trčil ob lokalni vlak, ki je vozil pred njim na isti progi.

Kingston, xgkbta oqsrhdlcmfwyp

KINGSTON, 18. — Po zadnjih vesteh je ciklon, ki je divjal v petek nad Jamaiko, zahteval 109 človeških žrtev. Škoda znaša 20 milijonov šterlingov.

Sindikalist Hughton o svojem obisku v FLRJ

Neresnične vesti o atentatu na maršala Tita in begu vojakov Jugoslovanske armije v Trst

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 20. — *Direkcija za informacije vlade FLRJ je odločno demantirala vesti, ki so se pojavile v inozemskem tisku v zadnjih dneh in ki govorijo o nekakšnem atentatu na maršala Tita in o begu vojakov neke vojaške enote JA, ki naj bi bili pobegnili v Trst. Te vesti so lažne in tendenciozne.*

Predsednik sindikatov uslužbencev Velike Britanije Fred Hughton je po svojem obisku v Jugoslaviji izjavil, da je zadovoljen, ker se je na licu mesta lahko prepričal, da obstajajo v praksi velike razlike med pojmovanji, ki so znana pod nazivom kominformizma in jugoslovanskim političnim pojmovanjem bodisi, da se imenuje komunizem, socializem ali s katerim drugim imenom.

«Moje trdno prepričanje je, da jugoslovanska stvarnost in cilji — je dejal Hughton — h katerim se stremi, imajo zelo mnogo podobnosti s cilji, za katerimi težimo mi britanski socialisti, t. j. k zgraditvi socializma. Potrebno je, da se široka svetovna javnost spozna z dejstvom, da v Jugoslaviji ne gre za komunizem, ki je znan pod imenom kominformizma, temveč da Jugoslavija stremi za tem, da zgradi socializem v skladu s svojimi pogoji in možnostmi».

Hughton je pristavil, da se je prepričal, da sindikati v Jugoslaviji uživajo popolno pomoč vlade pri izvajanju svojih nalog pri prosvetnem vzgajanju delavcev in na poboljšanju njihovih socialnih in materialnih pogojev. Po drugi strani pa počenja Kominform nenehno veliko škodo delavskemu gibanju v državah zapadne Evrope, ker s svojo propagando dezorientira množice in otežkoča socialistom delo.

«Naj bodo razlike kakršne koli — je zaključil Hughton svojo izjavo — sta med socialisti Velike Britanije in socialisti Jugoslavije dve stvari — po mojem mnenju — skupni: svoboda, ki jo vsak posameznik uživa in svobodno opredeljevanje in odločevanje, kako naj se politika izvaja».

* * *

Tu se je izvedelo, da so oblasti v CSR zadržale neko skupino jugoslovanskih državljanov, ki sedaj živijo tam brez vsakih življenjskih sredstev. Češkoslovaške oblasti jim nočejo izdati vizumov za odhod, pri čemer pa jim ne dajo nobenega pojasnila. Dve interveniji jugoslovanske ambasade v Pragi, sta ostali do sedaj brez rezultata.

V Beograd je prispela vest, da je motorna ladja «Ist» od 350 ton, ki so jo Italijani med vojno zaplenili, končno vrnjena Jugoslaviji. Pričakuje se tudi vrnitev prekooceanske ladje «Vranič» od 2400 ton, ki jo je prav tako Italija zaplenila. Kot se vidi, Italija zelo dolgo odlaša z vračanjem uropanega imetja.

R. R.

Adenauerjeve težave

BONN, 20. — Zahodnonemški kancler Adenauer, ki se je vrnil v Bonn po pettedenskem oddihu v Švici, je izjavil, da upa, da bo «z dobro voljo vseh zainteresiranih» mogoče rešiti vsa vprašanja, ki so se pojavila med njegovo odsotnostjo.

Adenauer ni pred lahkimi nalogami. Z zahodnimi zavezniki mora rešiti odprto vprašanje okupacijskih stroškov in obveznega izvoza porurskega premoga, s sindikati grožnjo s prenehanjem sodelovanja z vlado, v lastni vladni koaliciji pa ga čakajo križi in težave z liberalnimi demokrati, ki so ga v zadnjem času večkrat ostro kritizirali.

Danes popoldne se je kancler sestal s svojim namestnikom Bluecherjem, zastopnikom liberalnodemokratskih pritožb glede Porurja. Zdi se, da sta se Adenauer in Bluecher dogovorila, da ne kaže razbijati sedanje vladne koalicije, vendar da je Bluecher vztrajal pri svojem sklepu, da odstopi od svojega mesta pri mednarodni oblasti za Porurje. Kot znano, je Bluecher pred časom izjavil, da ta funkcija «ni v skladu z njegovim ugledom».

Konferenca za obrambo Afrike

LONDON, 20. — V Nairobiju v Keniji so se danes začeli prvi razgovori konference za obrambo afriške celine. Konference se udeležujejo predstavniki Anglije, Francije, Belgije, Južne Afrike, Portugalske, Italije in Južne Rodezije. ZDA so poslale opazovalce. Egipt je odklonil udeležbo na konferenci zaradi spora z Veliko Britanijo.

Glavni predmet razgovorov verjetno vprašanje prometa, kajti, v sorazmerju s svojo strateško važnostjo, ima Afrika silno pomankljive prometne zveze. Slabe prometne zveze ovirajo tudi izkoriščanje izredno bogatih ležišč urana v Keniji in v Belgijskem Kongu. Mislijo, da bodo na konferenci sestavili načrt za mrežo prometnih zvez v Vzhodni in Osrednji Afriki, pregledali načrte za izboljšanje pristanišč in možnosti za izboljšanje brzojavnih, telefonskih in radijskih zvez.

Eno glavnih vprašanj je možnost hitrega prevoza čet in materiala iz Južne Afrike v Severnozahodno Afriko. Važno vlogo igrata pri tem Belgija in Portugalska, ker bi te zveze morale potekati preko njunih posestvi v Afriki. Ustanovljena sta bila dva pododbora: za koordinacijo in za zveze.

Trumanov odgovor Šverniku v posebni poslanici kongresu

Predsednik pravi v poslanici, da mora sovjetska vlada nuditi stvarne dokaze, da res želi mir - Izjave senatorja Mac Mahona

WASHINGTON, 20. — Predsednik Truman je predložil ameriškemu kongresu nedavni sklep prezidija vrhovnega Sovjeta in pismo njegovega predsednika Švernika. Istočasno je naslovil na kongres poslanico, v kateri naglaša, da omenjeni sovjetski listini ne nudita nikakega zagotovila, da bo prišlo do izpremembe v sovražni in ekspanzionistični politiki Sovjetske zveze.

Truman pravi v svoji poslanici med drugim: «Če sovjetska vlada res želi mir, bi se lahko vzdržala zasmehovanja avtoritete ZN, prenehala bi pad, ki so ga ZN obsodili, lahko podpirati oboroženi napad, ki so ga ZN obsodili, lahko bi tvorno prispevala k sklenitvi miru z Nemčijo, Avstrijo in Japonsko, lahko bi zaustavila krštve človečanskih pravic ter svobočin in lahko z dobro vero sodelovala v odkritosrčnem naporu, da se najde pot za zmanjšanje oborožitve in za nadzorstvo atomske energije v korist miru. Ta dejstva bi bila zgovornejši dokaz o resnični želji Sovjetske zveze po miru, kot pa vse besede».

Ob koncu poslanice pravi Truman: «Dokler ne bomo imeli stvarnih dokazov, da je Sovjetska zveza izpremenila svojo politiko, ne morem svetovati kongresu, naj bi izpremenil politiko Združenih držav. Mislim, da je politika, ki jo trenutno zasledujemo, to je politika, da nudimo vso podporo tvornim prizadevanjem ZN za dosego miru na Koreji in drugod, da pripravimo svojo obrambo, in da prispevamo k obrambi svobodnega sveta in da po svojih najboljših močeh prispevamo k razmahu in okrepitvi svobodnih ustanov po vsem svetu, po vsej verjetnosti najboljša, da povzroči izpremembo v napadalni politiki sovjetske vlade. Zaradi tega pozivam kongres, naj čim prej odobri veliki načrt za narodno varnost in svetovni mir, ki ga sedaj proučuje».

Demokratični senator Mac Mahon, ki je predložil prvo resolucijo o prijateljstvu med ameriškim in sovjetskim ljudstvom, je zahteval od vlade, naj vztraja pri moskovski vladi, da bi sovjetski tisk in radio v celoti objavil vse vesti, ki se nanašajo na pogajanja med obema državama.

Nekateri funkcionarji državnega departmana, ki so proučili zadnjo sovjetsko protestno noto proti ameriškemu sklepu, da odpove trgovinske dogovore med ZDA in Sovjetsko zvezo, so izjavili, da ta nota ni nič drugega nego nova sovjetska spletka v okviru lažne mirovne ofenzive, ki jo je sprožila Moskva. Pripomnili so, da misli državni departman odgovoriti v kratkem s «fin de non recevoir». ZDA nimajo nobenega namena «kupiti» sovjetskega prijateljstva s pošiljanjem strateškega materiala.

GIANNI BARTOLI SE POSLAVLJA

Po dolgem času, po trudapolnih in mučnih potovanjih po vsej Italiji od svetih meja na Alpah pa do sončne Sicilije (kodar je zastonj jokal in rotil svoje sorojake v zadnji predvolilni kampanji, naj ne pozabijo «izmučenega skrajnega vzhodnega kotička madrepatrije»), po napornih pripravah in izvedbah ponesrečene iredentistične manifestacije s festivalom «dei ragazzi» (iz Italije seveda ker Tržačani so za te stvari postali gluhi), po organiziranju in vabljenju ter sprejemanju brezštevilnih delegacij najrazličnejših občin z vsega škornjastega polotoka, po neprijetnih sejah občinskega sveta, kjer mu stavkajoči tržaški delavci prirejajo nič kaj ugodne demonstracije z ogorčenim kričanjem z galerije, po obiskih po Gorici in drugod, po vseh tistih, do skrajnosti utrudljivih ponavljanj vedno ene in iste pesmi in jokanja za madrepatrijo, se je tržaški župan ing. Gianni Bartoli, bivši uradnik pri telefonskem podjetju italianissimega Trsta spomnil končno najbolj italianissimega sestavnega dela, ki se mu pravi slovenski sv. Križ. Spomnil se je tistega dela svojih občanov, ki prebivajo že dolga stoletja kakor nalašč in italianissimemu županu na vkljub na najzapadnejšem delu njegove občine, na tistem delu slovenske obale, ki tako usodno loči iredentistične želje od madrepatrije in je pri tem hkrati njej najbliže.

Toda — kot poročamo na drugem mestu — demokrstjanski župan ni prišel v naš Križ le na svečano otvoritev novega poslopja občinske delegacije. Gianni Bartoli, prezaslužni šovinistični prvak italijanske iredente, je izbral to našo slovensko vas, da se pray v njej morda za vedno poslovi od svojega županovanja.

No, tokrat moramo tega od vseh dosedanjih županov najpobožnejšega župana pohvaliti. Ne morda zaradi njegove pobožnosti in nedoslednega izpolnjevanja Kristusovega nauka «Pojdite in učite vse narode...». Ne! Temveč zato, ker se včeraj le ni upal v tej, njegovi madrepatriji najbližjem delu njegove občine, govoričiti, kako zelo si občani, v katerih sredini je bil, strašno želijo njenega ponovnega koščenega objema. — Da. Na tem «altipianu» gre kaj takega tudi iredentistu Bartolijevega kova težko čez ustnice: enostavno ne moreš spregovoriti; beseda madrepatrija ti nenadoma ostane v grlu, ki se pred njo zloslutno stisne. In k sreči ti dajo ti presneti «allogeni» baš v tem pravem trenutku požirek dobrega domačega vina, da je požreš globoko, globoko in da ti ostane tam, dokler se ne vrneš med svoje somišljenike na sedež krščanske demokracije ali pa v prelepo občinsko palačo, kjer se tako ugodno znajdeš zopet v prisrčnem objemu iredentističnih src svojih ožjih podrejenih uslužbencev in sodelavcev in kjer se zopet čutiš tako varnega.

Toda ta naša pohvala ni glavno, kar je včeraj zaslužil tržaški župan. Najvažnejši dogodek včerajšnjega dneva je to, da mu je iz duše nenadoma privrelo prav v našem Križu, privrelo nekako samo ob sebi, spontano: «Pa saj upam, da bom zopet kmalu v službi pri pošti, da bom zopet tam, kjer sem bil pred svojim županovanjem».

Glejte! Ali ni lepo od tega pobožnega in svojevrstnega župana, ki s svojim miljskim kominformovskim kolegom tolče ginljivi svetovni rekord v tem, da niti eden niti drugi ne razumeta jezika na deset in desettisočev svojih občanov. Toda če ima župan Bartoli po eni strani tako trdo kožo, da si upa kljub temu priti med občane, katerih jezika ne razume, ima pa po drugi strani tako mehko srce in še toliko pristnih občutkov, ki so mu narekovali gornje poslovilno izjavo prav med temi občani, ki govorijo (kot je dal zapisati tudi nekoč v zapisnik občinske seje) «lingua sconosciuta». Morda pa mu je v tistem trenutku le postalo jasno, da tem občanom ne more biti več župan? Mislimo, da ne. Ta misel bi bila namreč naravnost nedostojna razširjevalca dvatisočletne itd. kulture — v kolikor bi bila sploh mogoča. Zato pravimo, da je župana prevzel včeraj le nekak občutek, nekaj, kar je prišlo iz njegove podzavesti in kar se je nenadoma strnilo z neskončnimi diskusijami v njegovi lastni demokrščanski stranki, z razumljivimi pogovori morda s samim De Gasperijem in Sforzo ob priliki tolikih rimskih obiskov, v razgretih razpravljanjih prav v teh zadnjih dvehtreh dneh z De Gasperijevim posebnim odposlancem Bettiolom in v prepirih glede enotne liste vseh italijanskih iredentističnih strank v «Giunti d'Intesa» in izven nje.

Pa naj bo že kakor koli! Bartoli se je v Križu (oh, ta simbolična imena!) začel poslavljati od svojega županskega stolčka. Zato si ne moremo kaj, da ne bi tega dejstva skromno in z zadovoljstvom zapisali. Prav tako skromno pa mislimo, da bo tam na pošti zanj bolj prikladno in odgovarjajoče mesto.

Vendar pa bi bila naša skromnost prevelika, če bi rekli pri tem, da si želimo v bodoče takega župana, ki bi se od Bartolija razlikoval samo po tem, da bi razumel tudi naš jezik. Ne. Želimo si vsaj takega župana, ki ne bi bil italijanski šovinist in iredentist, ki bo slovenskim občinskim svetovalcem dovolil govoriti v njihovem materinem jeziku in ki ne bo poitalijančeval naših predmestij (pri Sv. Ani, pod Skednjem itd.) in okolice (Križ, Opčine itd.) z naseljevanjem ezulov.

In upamo, da bomo vsaj takšnega dobili.

NEKAJ ZA FAŠISTIČNEGA

ŠKOFA SANTINA

Pismo župnika - upravitelja Milka Margona Istrskemu okrožnemu ljudskemu odboru

Predsedstvo Istrskega okrožnega ljudskega odbora je prejelo od župnika MILKA MARGONA iz Trušk naslednje pismo:

«Podpisani čutim prijetno dolžnost, da se najtopleje zahvalim najvišjemu predstavništvu ljudske oblasti za obnovljeno župnišče v Truškah.

Brez kričeče reklame je naša oblast sezidala dostojno in udobno hišo za duhovnika, ki so jo zažgali tisti, katerih nasledniki in duhovni potomci so oni onstran črte, ki blatijo ljudsko oblast s klevetami o preganjanju vere in duhovništva. Obnovljeni župnišči v Truškah in Marezigah sta dokaz njihovih podlih laži.

Ob tej priliki se tudi zahvaljujem v svojem imenu in v imenu župljanov za energične ukrepe, ki jih je ljudska oblast podvzela, da je razkrila in zaprla zločince, ki so izropali podružno cerkev v Glemu.

Tudi to je udarec za reakcionarne kroge, ki so hoteli dokazovati, da se je zločin zgodil z vednostjo in podporo oblasti, in so prerokovali, da ne bodo zločinci nikdar razkriti, še manj pa kaznovani.

Kot duhovnik pa prosim, da bi bila kazen mila in da bi služila le v toliko, da bi se podobni zločini več ne ponavljali

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Torek 21. avgusta
Ivana, Mirjana
Sonce vzide ob 5.10, zatone ob 19.05. Dolžina dneva 13.55. Luna vzide ob 20.45, zatone ob 10.16.
Jutri, sreda 22. avgusta
Timotej, Ostrivoj

Občinska seja bolj podobna sejmu kot seji

Mestni svetovalci med kričanjem zapuščali dvorano - Kljub burnosti nobenega zaključka

Z zakasnitvijo, ki je že v navadi je po običajnih formalnostih začela včerajšnja občinska seja ob 6.40.

Ker je svetovalec Godini zahteval na predzadnji seji pojasnilo o zakasnitvi graditve signalnih kabin in semaforov, za katere je bilo odobreno 5 milijonov lir, je bilo pojasnjeno, da so načrti že končani in bo ACEGAT že letos postavila omenjene signalne naprave. Po dobljenem pojasnilu je svetovalec Godini dodal še pritožbo potnikov avtobusne proge 8, ki jo vzdržuje privatnik s starim neprimernim avtobusom.

Zaradi lepšega se je oglasil tudi svetovalec Gombacci, ki je obrazložil pritožbo prebivalcev Kontovela in Proseka, ki so ostali brez vode zaradi pokvarjene električne črpalke tudi v urah, ko jim je bila zagotovljena gotova dobava vode.

Nekam hladno je bilo sprejeto vprašanje svetovalca Brauna, ki je zahteval odgovor na vprašanje in predlog, ki je bil pred časom postavljen za zgraditev primernega spomenika padlim v zadnji vojni, ki so pokopani med navadnimi grobovi. V suhoparnem odgovoru je bilo pojasnjeno, da bodo dobili zemeljski ostanki padlih v zadnji vojni skupen grob v kriptah, ki so v gradnji ter po možnosti tudi primeren skupen spomenik. Vsa zadeva je videti, kot da bi bili padli iz zadnje vojne manj časti vredni kot oni iz prejšnje, ki imajo več lepih in velikih spomenikov.

Župan je takoj nato začel vleči na dan že obrabljene pozdrave iz madrepatrije, ki so jih poslali razni italijanski župani vnetim tržaškim pristašem v znak solidarnosti. Seveda ni omenil, na čigavo prošnjo in pobudo so bili poslani ti pozdravi.

Čim se je župan razvnel v njemu nadvse priljubljenem argumentu, se je dvignil svetovalec Giampiccoli, ki je izjavil, da noče pri tej nepotrebni izgubi časa sodelovati ter po tej svoji izjavi je tudi zapustil dvorano. Sledila sta mu svetovalec Godini in svetovalka Raguzzino-Menasse. Demokristjani in Missini so pozdravili vso zadevo s ploskanjem in vzkliki. Ko pa župan le ni nehal s svojim neumestnim čitanjem in komentarjem, se je dvignil svetovalec Gombacci ter izjavil, da ni rečeno, da soglaša z županovim početjem njegova skupina, ker je ostala v dvorani. Ker vidi, da noče biti čitanju pozdravov, ki so bili že objavljeni v časopisih in nikogar ne zanimajo konec bo raje počakal v predsobi, da se čitanje neha ter se bo šele nato vrnil v dvorano. Ko se je na svoje besede napotil iz dvorane, so mu med splošnim kričanjem in vzkliki nasprotnikov sledili vsi ostali kominformisti.

Na vsak način res vzorni sistem reševanja tržaških problemov. Naj le čaka Kontovel in Prosek na vodo! Naj le čakajo tržaški brezdomci na stanovanja! Naj le čakajo delavci pri Orehu rešitve, kot jo čakajo desetine tisočev brezposelnih Tržačanov! Glavno je, da se prečitajo pozdravi iz madrepatrije, pa čeprav je večini Tržačanov mar zanje kot za lanski sneg in so jih že kot vseh ostalih praznih besed, do skrajnosti naveličani.

Končno je prišel tudi tej puhlosti kraj in so se v dvorano vrnili svetovalci kominformistične skupine. Povzel je besedo odbornik Bonetti, ki je obrazložil zadevo o odvažanju in izkoriščanju smeti. Med raznimi sistemi in načrti so se odločili za onega, ki stane 110 milijonov lir. Ta sistem je hidraulični, ki izkoriščajoč specifične teže raznih vrst odpadkov s pomočjo vode, avtomatično prebere vse odpadke. ZVU je predlagala, da prevzame gradnjo in režijo vseh naprav za prebiranje smeti privatnik oziroma graditelj in lastnik patenta.

Že pred začetkom razlage odbornika Bonettija je svetovalec Ferlan vprašal za besedo, a je moral počakati, da konča odbornik Bonetti.

Svetovalec Ferlan je takoj začel naštevati županu vse zasluge, ki jih ima inž. Bartoli za madrepatrijo. Glasno je kričal da je župan prosil Rim, naj posreduje, da se razširi tudi na Trst volilni zakon o vezanih listah in sploh, da ima demokristjanska stranka velik strah pred bližajočimi se volitvami.

Nadaljnjega njegovega kričanja se ni moglo razumeti, ker se je dvorana spremenila v nekak sejem, kjer kramarji kričijo vse vprek hvalo svoji slabi krami. Ko pa se je vpitje malo poleglo, je bilo razločno slišati Ferlana, ki je dobesedno izjavil: «Stalo vas bo to, da se boste morali pogajati s Titom».

Zopet je zavladal semenjski hrup, na kar so se kominformisti odpravili med klici in vzkliki iz dvorane. Zadnji je zapustil dvorano svetovalec Brocchi, ki so ga pikro nagovorili nasprotniki, češ, da je negotov in se ni znal takoj odločiti.

Ker je z odhodom prve in druge skupine svetovalcev bilo nemogoče sklepati, je bila seja zaključena. Med odborniki se je nekdo oglasil: «Saj smo dovolj prebirali smeti in nima smisla, da nadaljujemo».

Ob 19.50 so začeli vsi zapuščati dvorano. Prihodnja seja bo danes ob 18. uri.

ITALIJANSKI NAPIS NA STAREM OBČINSKIM SEDEŽU V SLOVENSKI VASI KRIŽU.

Na prejšnjem občinskem sedežu je napis samo v italijanščini. Zahtevamo, da postavijo na nov sedež dvojezični napis!

Nova občinska hiša v Križu

še ne potrjuje županovih izjav o skrbi mestne občine za podeželje

Včeraj dopoldne je bila v Sv. Križu svečana otvoritev nove občinske hiše. Svečanosti so se udeležili tržaški župan, predstavniki urada za javna dela ter svetokriški župnik, ki je blagoslovil poslopje. Po otvoritvi je župan šel malo po vasi, si ogledal cerkev in šolo, kjer so ravno te dni dokončali jedilnico za šolske otroke.

Kakor smo že pred dnevi pisali, so v Križu še vedno razkopane ulice, ker se že več časa neko gradbeno podjetje ukvarja z napeljavo novega vodovoda. Za prihod župana pa so na hitro zakrili jarke po ulicah, kjer so predvidevali, da bo šel župan; drugod pa je ostalo še tako kot prej.

V novem poslopju bodo uradi občinskega zastopstva in pošte, zdravniška ambulanta ter dve stanovanji. Za gradnjo stavbe je bilo potrebnih 3157 delovnih dni. Morda bi se še zavleklo, če se ne bi bližale volitve. Koliko denarja pa so porabili, nismo mogli zvedeti. Morda bo ostala to tajnost Vsekakor pa smo zelo radovedni, zakaj nam niso hoteli povedati in so nam celo rekli, da je bolje, da se o tem sploh ne piše.

Po svečanosti je bila v vaški gostilni pri Košuti mala zakuska. Župan Bartoli je v napitnici pohvalil najprej izvrstno domačo kapljico; zatrjeval je, da je sedanja občinska uprava v Trstu skrbela tudi za podeželske vasi. Ko je omenil, da bo v novi stavbi tudi poštni urad, je povedal, da je svojčas tudi on delal pri pošti in da upa, da se bo v kratkem zopet vrnil k poštni službi. Mi mu iz vsega srca želimo, da bi se to čimprej zgodilo in da bi za vedno zapustil županovo mesto.

K pošti odhajajoči župan, kot vsi tržaški Slovenci vemo, ne razume niti besedice jezika deset in desettisočev svojih občanov in je v tem pogledu poleg kominformističnega župana v Miljah edinstveni župan na svetu.

Županu je odgovoril v italijanščini domači župnik, ki se mu je zahvalil, češ da je sedanja občinska uprava skrbela tudi za podeželje in ne samo za mesto.

Mi razumemo župnikovo krščansko usmiljenje (morda ne samo «usmiljenje»!) do krščanskega župana, ki ne razume jezika svojih občanov. Župnikov nagovor v italijanščini pa kljub temu ni bil umesten in ga Križani ne bodo odobravali, kot ga tudi mi ne. Kako pa tržaška občina skrbi za podeželske vasi, smo že pisali. Najbolj pa to vedo Križani sami, Openci, Kontovelci, Prosečani, Bazovci, Lonjerci itd..

Opazili smo, da je bil Bartoli vidno zadovoljen. Pred odhodom pa je vzel z mize in si pripel bel in rdeč nagelj ter zeleno vejico. Z italijansko trikoloro je izzival domačine in odšel na obisk k italijanskim beguncem, ki jih je v slovenskem Križu naselil prav on, da bi tudi na tem področju prispeval k poitalijevančevanju naše zemlje, kar mu anglo-ameriška vojaška uprava z veseljem dovoljuje, čeprav ji iredentisti to plačujejo z najgršo nehvaležnostjo v tiskovni kampanji, da se italijanstvu Trsta godi krivica, da je v nevarnosti, itd. ter da je treba Trst zato čim prej priključiti k madrepatriji, sicer bo prepozno.

SLAVA PADLIMA BORCEMA!

Pavel Kralj

Tov. Pavel se je rodil v Trebčah dne 23.2.1926. Odšel je v partizane 6.12.1942. Kmalu nato je bil v Trstu aretiran in pripeljan v Coroneo, kjer je bil zaprt do razpada Italije. Nekaj dni pozneje so ga Nemci spet aretirali in po enem mesecu zopet izpustili domov, na kar se je vrnil v partizane. Kot vodnik 17. brigade Simona Gregorčiča je na Krnu dne 20. avgusta 1944 daroval svoje mlado življenje za boljše dni svojega delovnega ljudstva.

Miroslav Kalc

Tov. Miroslav je bil doma iz Gropade, kjer je bil rojen dne 13.12.1927. Bil je še mlad, vendar dovolj star, da je z vso svojo dušo občutil fašistični in nacistični teror in krivdo nad slovenskim ljudstvom, ko je kot 16 letni mladenič leta 1944 stopil v partizane. Služil je v XVIII. brigadi in je v borbi proti okupatorju daroval svojo največjo žrtev za svobodo dne 20. avgusta 1944. Mlademu in hrabremu borcu bomo ohranili trajen spomin.

Dvakrat udarna se je vrnila brigada v Trst

Včeraj zvečer so se iz Jugoslavije vrnili tržaški brigadniki, ki so delali tri tedne na mladinski progi Doboj-Banjaluka. Tudi letos je mladinska brigada «Trst» dosegla na progi sijajne uspehe. Dvakrat je bila od glavnega štaba mladinskih brigad proglašena za udarno, štirje člani brigade so postali udarniki, štirje pa so bili pohvaljeni. Dnevno normo so prekoračili povprečno za 131 odstotkov, kakšen dan pa tudi za preko 200 ostotkov.

Kljub temu, da so morali trdo prijeti za krampe in lopate, so bili nad življenjem v taboru navdušeni, saj so se prav kmalu uvrstili med najboljše jugoslovanske brigade, med inozemskimi pa so bili prvi. Čeprav so trdo delali, jim ni zmanjkalo časa in volje za zabave in igre. S sosednjimi brigadami so se prav dobro razumeli, posebni prijatelji pa so postali s sarajevsko brigado, tako, da so si med seboj izmenjavali brigadnike: Tržačani so delali v sarajevski, Sarajevčani pa v tržaški brigadi.

Po treh tednih dela so na brigadno zastavo dobili nov trak z napisom dvakrat udarna brigada. Glavni štab mladinskih brigad je našim brigadnikom priredil svečano kosilo, za nagrado pa je brigada odšla na enotedensko potovanje po Jugoslaviji. Najprej so si ogledali Sarajevo, nato so odšli v Dubrovnik, kjer so se ustavili dva dni, ogledali so si Split, nato pa so odpotovali v Ljubljano.

Brigadniki, sami mladi fantje in dekleta, so imeli s seboj brigadirko, ki bi po letih bila lahko njihova stara mati. Tovarišica Zegova si je prikrajšala svoj dopust in je odpotovala z brigado ter je v največje zadovoljstvo brigadnikov skozi vse dneve bivanja na mladinski progi skrbela za lačne želodce. Za to ji ne gre nič manjša pohvala kot vsem drugim mladincem in mladinkam, ki so se trudili, da bi dnevno prekoračili normo dela.

Tržaški brigadirji pred povratkom.

Po dveh dnevih bivanja v Ljubljani so brigadniki odpotovali v Trst. Zagoreli od sonca, z makedonskimi čepicami na glavi so vzbudili splošno pozornost Tržačanov, ki jih ob večernih urah ne manjka okoli postaje. Prisrčno so se poslovili in si obljubili, da se bodo kmalu zopet zbrali ter obudili spomine na prijetna doživetja z mladinske proge.

Bodimo ne le civilizirani temveč tudi kulturni!

Kampanja za tišino v mestu je v nekaterih ozirih vendarle uspela, čeprav veljajo Tržačani na splošno za precej nedisciplinirane ljudi, ki delajo po svoji glavi in volji in se kaj neradi ozirajo na predpise, posebno pa na želje drugih ljudi. V nočnih urah je po mestu manj ropota, avtomobili in motorji ne brne tako, vozači so obzirnejši, tako da pomisliš, da je sloves, ki ga uživajo naši meščani v svetu le malo pretiran. Res da so k temu pripomogle visoke kazni, ki so jih delili kalilcem nočnega miru, nekaj pa tudi obzir, ki je v vozačih, ko pomislijo na tiste, ki morajo v zgodnjih urah na delo in hočejo izrabiti noč za počitek.

Nečesa se pa naši vrli Tržačani še vedno ne morejo odvaditi. To občutimo posebno zdaj na poletje, ko so vsa okna odprta.

Ni je skoro družine v našem mestu, ki bi ne imela radia. To je sicer vse hvale vredno, saj dokazuje visoko stopnjo civilizacije našega prebivalstva, prav gotovo pa ni znak prevelike kulture način poslušanja tega modernega posrednika prosvete.

Kot smo že napisali, skoro vse stranke v hiši imajo radioaparate in to na obeh straneh ulice ali dvorišča. Vsa okna so v toplih dneh na stežaj odprta, prav tako pa so odprti radioaparati v vseh stanovanjih, da jih dobro sliši gospodinja, ko pripravlja obed ali večerjo v kuhinji ali po obedu pospravlja in istočasno tudi hišni gospodar, domači sin ali hči ki se hoče po obedu malo odpočiti preden gre spet na delo ali po večerji razvedriti. Toda godbe ali petja ne slišijo samo družinski člani, temveč glasovi dobrih aparatov odmevajo tudi na vse strani in se izgubljajo v druga nasprotna stanovanja. Tako so tudi druge stranke prisiljene poslušati tisto, kar si pač v onem stanovanju izberejo. Ker pa vsi nočejo poslušati ravno opernih arij iz italijanskih znamenitih del, si poiščejo drugo postajo in na vso moč odprejo poročila, drugi pa zopet najdejo nekje orkestralno muziko in ker nočejo zaostajati za onimi drugimi poslušalci, odprejo na ves glas svoje radioaparate. In tako nastane prava tekma, kdo bo koga preglasil: slavni tenorist Gigli tekmuje s filadelfijskim orkestrom in političnim komentatorjem, onadva pa zopet z njim za prvo mesto, oziroma za glasnejše mesto v ulici. Če imaš ti doma radioaparat in si malo obzirnejši, se ne spustiš v to tekmo ter poslušaš — kolikor ti živci dopuščajo — to mešanico glasov in seveda ne odpreš svojega radia, ker bi ga, če bi ga nastavil tiho niti ne slišal. Potem ti je vsega tega šuma dovolj in v vročini zapreš okno, da se ti ušesa malo ohlade.

Zato bi bilo dobro, da bi se naši civilizirani meščani zavedli, da ni ravno civilizirano, če vsiljujejo vsej ulici tisto godbo ali poročila, ki jih hočejo sami poslušati in malo znižali glasove svojih radioaparatov, tako da bi lahko vsakdo poslušal po svoji želji. Končno pa tudi tako glasno petje, predavanja in godba pomenijo kaljenje miru, ki si ga v našem mestu želimo. In da bo uspeh kampanje za tišino v našem mestu popolen, znižajmo glasove našim zvočnikom, da bomo dokazali, da smo ne le civilizirani, temveč tudi kulturni ljudje.

"Ribiči" z juga v tržaških vodah

Podjetnost južnjakov - poštenjakov v resnici ne najde primere, zlasti ko je treba položiti roko na tujo lastnino in si na lahek način pridobiti primeren zaslužek. Primer, ki ga je odkrila policija včeraj ponoči, bo brškone vzbudil zavist pri tem in onem tržaškem specialistu v takem poslu, ki bi se z mnogo manjšim trudom lahko lotil donosnega podjetja, da ga niso prehiteli mojstri z juga. Ti so prišli v tržaški zaliv kar z jadrnico, se vsidrali in pričeli z delom.

Policija jih je sicer odkrila šele včeraj, toda vse kaže, da so se s poslom ukvarjali že več noči. Svojo barko so namreč zapeljali v bližino Debelega rta ter z manjšim čolnom vozili nanjo vsakovrstni kovinski material nagrabljen na ladji vrste «Liberty», ki jo trenutno razdirajo v tamkajšnji bližini za račun milanske tvrdke «Rotamindustria SPA». Policijski oddelek iz Milj, ki je včeraj zjutraj okrog 3 patruljiral ob Debelem rtu, je opazil zgodnje delavce, ko so ravno marljivo veslali s tovorom od ladje «Liberty» proti svoji jadrnici. Počakali so jih torej in kmalu ugotovili, da gre za nepošten nočni opravek na škodo milanske tvrdke.

V čolnu je čepelo šest ljudi, in sicer 47-letni Antonio Lubrano, 27-letni Salvatore Ambrosino, 33-letni Munzio Liscio, 49-letni Giuseppe Pelliccia, 25-letni Antonio Lubrano in 20-letni Antonio Peruffo, vseh šest iz Procide v bližini Neaplja. Odvedli so jih na policijsko stražnico v Milje, kjer je bilo zaenkrat ugotovljeno, da je čedna družbica prijadrala že pred časom v tržaške vode in se ukvarjala z vsakovrstnim kribarjenjem».

Kaj vse so pokradli in koliko škode so prizadejali milanski tvrdki, bo ugotovila preiskava. Do zaključka bodo morali vsekakor počakati v zaporu.

Usoden padec po stopnicah

Včeraj kmalu popoldne so prepeljali v splošno bolnico 67-letnega trgovca Gustava Schotta, stanujočega v Ul. Tor S. Piero 14. Žena Apolonija, ki ga je pospremila v reševalnem avtomobilu RK v bolnico, je izjavila, da je mož padel po stopnicah, medtem ko je odhajal z doma. Nezavestnega Schotta so sprejeli v prvi kirurgični oddelek, kjer pa je dve uri zatem umrl na posledicah težkih poškodb.

Tatovi in tatiči

37-letna Libera Catenazzo iz Milj, ki vodi vinotoč v ladjedelnici Sv. Roka, je včeraj javila policiji, da ji je nekdo ukradel 177.000 lir, ki jih je hranila v dveh različnih kuvertah, spravljenih v torbici za prodajnim pultom. Medtem ko je gostom menjavala denar je ženska postavila torbo z bankovci na pult ter jo brškone tam pozabila za nekaj trenutkov, ki pa jih je izkoristil spreten dolgoprstnež ter potegnil obe kuverti iz torbice.

* * *

62-letni kmet Leonardo Colangelo iz Ul. Campi Elisi ima v bližini tovarne Gaslini nekaj vinograda, ki ga obdeluje in spi kar tam, da mu tatje ne poberejo pridelka. Namesto ponoči pa so ga okradli podnevi in namesto pridelka so mu odnesli suknjo, odejo, srajco in suknjič ter ga oškodovali za okrog 10.000 lir.

Nezgode in nesreče

S težko poškodovano desno roko so včeraj zjutraj prepeljali v splošno bolnico 15-letnega mizarskega vajenca Marija Brainija iz Milj, kateremu je električna stružnica med delom odtrgala mezinec in mu razmesarila tudi druge prste.

Z dolgo in globoko rano na levi podlakti so včeraj prepeljali v splošno bolnico 26-letnega Sergia Zutiona, stanujočega v Ul. Molino a vapore št. 3. Zution, ki je bil včeraj zaposlen v rojanski vojašnici s popravljanjem oken, se je ranil z velejo šipo. Medtem ko je namreč šipo jemal iz okenskega okvira, se mu je strla v rokah in mu porezala podlaket, zaradi česar se bo moral zdraviti okrog 10 dni.

Prispevajte za Kulturni dom

Obvestilo

V četrtek 23. t. m. ob 20.05 prispejo na glavno postajo v Trstu otroci iz kolonij v Sloveniji - Vič in Polhov Gradec. Prosimo starše, da jih čakajo na kolodvoru.

Predstava na gradu Sv. Justa

Nadaljuje se prodaja vstopnic na Trgu Verdi 1 in v Galeriji Protti 2 za predstavo, ki bo danes ob 21. uri. Na sporedu je Straussova opereta «Netopir», v kateri bodo nastopali Wally Vecsey, Lidya Stix, Paolo Civil, Ivan Cecchini, Leo Micheluzzi, Elvio Calderoni, Anna Campori, Lina Paoli, Guido Verdiani, Romolo Costa, Miro Lozzi, Eno Mucchiuti, Franz Steimberg. Sodeloval bo orkester tržaške filharmonije, pevski zbor gledališča Verdi in balet. Koreografija Anite Bronzi, režija Luciana Ramo. Dirigiral bo Rudolf Moralt.

OBVESTILO KMETOVALCEM

Obveščamo zainteresirane kmetovalce, da bo Kmetijsko nadzorništvo organiziralo prve dni septembra poučni izlet. Ogledali si bodo nekatera posestva v gorskih predelih Lombardije in Benečije.

Kdor se želi udeležiti izleta, se mora vpisati pri Kmetijskem nadzorništvu v Ulici Ghega štev. 6 - tel. 86-73. Istočasno pa mora položiti 2500 lir. Prednaročitev prenočišč. Prevoz je brezplačen, udeleženec pa plača poleg prenočišča tudi hrano!

STRELSKE VAJE EDINIC TRUSTA

Cete TRUST bodo imele strelske vaje na spodaj navedenih streliščih ob navedenem dnevu in času:

strelišče za puške na Bazovici: od 20. do 25. avgusta, dnevno od 7.00 do 18.00 ure;

strelišče na Repentabru: 20. in 21. avgusta, dnevno od 7.00 do 18.00 ure;

obmorsko strelišče v Sesljanu: 20. in 21. avgusta dnevno od 7.00 do 18.00 ure;

strelišče za možnarje na Repentabru: 22. avgusta od 7.00 do 24.00 ure.

GRADNJA POKRAJINSKE CESTE V DOLINI GLINŠČICE

(PIO-AMG) — Pred kratkim podpisani odlok ZVU št. 137, ki bo stopil v veljavo dne 21. avgusta, govori o začetku gradnje pokrajinske ceste v dolini Glinščice, in to na odseku pri Lakotišču.

Odlok odreja, da se morajo pričeti dela za razlastitev in gradnjo v roku 60 dni od dneva podpisa odloka; gradnja ceste na omenjenem odseku pa mora biti dovršena do 30. junija 1952.

VAJE 24. PEHOTNE BRIGADE BETFOR

Stiriindvajseta pehotna brigada britanskih sil v Trstu bo imela dne 24. avgusta 1951 običajne vojaške vaje na vsem področju Svobodnega tržaškega ozemlja, ki leži severnozahodno od črte Sv. Križ — Samotorca.

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo «Srečko Kosovel», OF Sv. Vid in Sv. Just priredijo za člane 9. septembra izlet v Ilirsko Bistrico.

Vpisovanje vsak večer od 19. do 20.30 ure v prostorih prosvetnega društva «Srečko Kosovel» v Ul. Sv. Vid 17.

STRELSKE VAJE NA POMORSKEM STRELIŠČU V SESLJANU

Edinice 7101 AU General Depot ameriške posadke v Trstu bodo imele protiletalske strelske vaje in strelske vaje s ciljem na morju s strojnicami kalibra 500 in s puškami 50 in 75 milimetrov na pomorskem strelišču TRUST na sesljanski obali od 20. do 25. avgusta, dnevno od 7. do 18. ure.

Pristaniški kapetan javlja, da je za plovbo nevarno področje označeno z bojo «A» v loku 260 stopinj in bojo «B» v loku 151 stopinj v razdalji 5,3 in 3,5 milj od sesljanskega svetilnika z rdečo lučjo.

Ladjam in čolnom vseh vrst je prepovedan prehod in postanek na področju, ki je označeno z navedenima bojama in strelišču na sesljanski obali vzhodno od kopališča.

Za polet letal nevarna višina je 3500 metrov.

URADNE OBJAVE

V smislu že izdanih uradnih navodil bo ukaz št. 138, ki določa uradno vrednost čaja, pieragvajskega čaja in dišav za obmero davka na poslovni promet na anglo-ameriškem področju STO, stopil v veljavo na dan, ko ga bodo objavili v Uradnem listu z vzvratno močjo od 12. julija 1951.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 19. in 20. avgusta se je v Trstu rodilo 14 otrok, umrlo je 17 oseb, porok pa je bilo 12.

Poročili so se: Kuhar Raffaello Secolo in gospodinja Modesta Chiosi, ladijski kovač Bruno Burolo in internistka Laura Kraus, šofer Pietro Valente in delavka Nives Tumiello-Cattaruzza, tesar Luciano Trošt in gospodinja Vittoria Francesca Tomasini, šofer Giovanni Roberti in šivilja Elisabetta Cusani, uslužbenec cestnih železnic Dario Piazza in uradnica Elda Usaj, glasbenik Zlatko Sostar in knjižničarka Milica Petranic, prof. dr. Ernesto Corrado in gospodinja Ivanka Ivančič, tesar Josip Valovec in gospodinja Stefanija Pavlovd, agent C.P. Aquilino Pogo in gospodinja Licia Bembo, uradnik Tullio di Mauro in prodajalka Stanislava - Silvana Umek, tubist Antonio Musizza in gospodinja Liliana Golti.

Umrli so: 68-letna Katerina Verzier por. Vattovani, 34-letni Giovanni Mazzucco, 80-letna Faure vd. Della Iagonia, 58-letna Alessandra Trampus, 49-letna Adelina Pelizon por. Trampus, 75-letna Lucia Debegnak, 75-letni Ivan Sebitsch, 74-letni Marco Plisco, 75-letna Ida Angeli vd. Panzieri, 3-letni Ivan Mores, 72-letna Elisabetta Gorlin por. Zigon, 46-letna Serafina Robino por. Lipolt, 80-letna Antonija Simonič por. Stor, 84-letna Lucia Dorčič vd. Bertrandi, 70-letna Marija Sfiris, 18-letni Aldo Guadalupi, 68-letna Paola Rigo.

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Al Cedro, Trg Oberdan 2; Picciola, Ul. Oriani 2; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Končan je prvi del namakalnih naprav v rodovitni dolini reke Mirne

Dolina Mirne v bujskem okraju bo v bližnji prihodnosti postala pravi proizvodni vrt za zelenjavo. Do sedaj je bila največja ovira pomanjkanje vode. Že lani so začeli z velikimi izboljševalnimi deli, ki bodo omogočila, da bodo obširne površine več sto hektarov namakali s sladko vodo iz majhnega potoka Gradule, ki izvira v količini okoli 2 kubična metra na sekundo na levi strani doline.

Prvi del namakalnih naprav je že dokončan. S tem so ustvarjeni vsi pogoji za intenzivno pridelovanje vseh vrst zelenjave, ki bo tu našla naravnost idealne pogoje za rast in razvoj. Tu imajo zemljo člani kmečkih delovnih zadrug «Svoboda» iz Krašice, «Naprej» iz Nove vasi in «22 december» iz Novega grada. Že to leto bodo na tem zemljišču imeli koristi v jesenskih pridelkih.

Ta velika izboljševalna dela bodo prinesla velikanske koristi ljudem v okraju. Tudi donosnost vinogradov se bo zvišala, ker bo na izboljšanem zemljišču več dobre krme za živino, ki bo omogočila rejo večjega števila goveje živine in s tem tudi več hlevskega gnoja.

POBEGI

Dobro uspel vaški praznik

Lepo smo v nedeljo praznovali vaški tradicionalni praznik, ki je vsako leto na tretjo nedeljo v avgustu.

Kmalu popoldne se je zbralo na igrišču pri novem skladišču naše nabavno-prodajne zadruge polno ljudi, ne samo domačinov, temveč tudi iz drugih vasi in celo iz Kopra, da vidijo tekmo v balincanju in odbojki. V balincanju je zmagala domača skupina proti koprski skupini invalidov, v odbojki pa je zmagala odbojkaška skupina NZ «Partizan» iz Kopra proti domači skupini «Ilirija» z izidom 2:1.

Škoda, da je kulturni del moral odpasti, ker je pevski zbor iz Smarij nenadoma odpotoval na Bled. Za kratek čas je igrala domača godba.

Bilo je tudi polno tržaških izletnikov z «Lambretami» in «Vespami», ki so na povratku iz kopališča zavili po stranski poti v našo vas. Zvečer je bilo na prosti zabavi polno veselega razpoloženja.

Skrb za invalide

V nedeljski številki smo poročali o vtisih invalidov, ki so bili na klimatskem zdravljenju v Sloveniji; danes izpopolnjujemo poročilo. V prvi skupini je bilo 24 invalidov iz koprskega okraja, ki so bili na brezplačnem letovanju na Bledu, v Laških toplicah, v Rogaški slatini in v Kranjski gori.

Se v tem mesecu bo odpotovala na klimatsko in toplisko zdravljenje še ena skupina 36 invalidov iz koprskega okraja v razne zdravilišče in topliške kraje v Sloveniji.

UMAG

Hotel „Prvi maj" končan

Te dni bodo končana gradbena dela pri hotelu «Prvi maj». Hotel bo imel 26 sob za goste, restavracijo za 120 ljudi in teraso ob morju. Predvideno je, da bo hotel začel obratovati že v septembru.

Tako bo Umag pridobil tudi na lepoti in privabljal turiste in letoviščarje v svoje morsko zatišje.

Važno za vse imetnike industrijskih točk

Istrska banka bo izplačevala denar za neporabljene točke za nabavo industrijskega blaga od dne 21. do 25. avgusta 1951.

Zamenjava bo nepretrgano od 7. ure do 19. ure in bo zaključena dne 25. avgusta ob 19. uri. Izplačila vrši Istrska banka v Kopru in njene filiale v Piranu in Bujah.

Istrski okrožni LO, oddelek za finance

Življenje delavskih svetov

V nedeljo je delovn. kolektiv Palace hotela v Portorožu volil svoj delavski svet. Prav tako so volili delavske svete tudi trgovski obrati v Izoli in Piranu.

* * *

Včeraj je bila v Izoli mestna sindikalna konferenca, na kateri je bil izvoljen mestni sindikalni svet. Na konferenci so se odgovorni do podrobnosti pogovorili o nalogah sindikatov o vprašanju novega sistema upravljanja podjetij.

Danes je sindikalna konferenca z istimi nalogami v Piranu.

Z GORIŠKEGA

Važna seja na Uradu za delo

Posebna zbornica za delavce, zaposlene pri kinematografih, gledališčih, itd.

Na uradu za delo, in sicer v prostorih komisije za nameščanje je bil te dni važen sestanek, kateremu je predsedoval šef urada Burga. Najprej so obravnavali vprašanje sprejemanja v službo delavcev, ki so zaposleni pri predstavah, s posebnim ozirom na poslednji ministrski dekret, ki določa sprejemanje v službo delavcev te stroke.

Najprej je predsednik prebral ministrske odločbe glede vpisovanja delavcev, ki so zaposleni pri kinematografih, gledališčih itd. Odločili so, da bodo pri uradu za delo ustanovili posebno zbornico (albo), v katero se bodo lahko vpisali tisti delavci, ki imajo predpisano strokovno izobrazbo. Noben delodajalec ne bo mogel sprejeti na delo delavca, ki ni vpisan v omenjeni zbornici. Zato bodo morali v najkrajšem času delavci, ki so zaposleni pri kinematografih, gledališčih itd. napraviti prošnjo za vpis v zbornico. To morajo storiti, če hočejo ohraniti dosedanje službeno mesto, odnosno zaprositi za novo.

Omenjena zbornica bo obsegala celo pokrajino in bo imela svoj sedež pri uradu za delo. Upravljal jo bo za to postavljen nameščenec.

Trenutno se je delo komisije za nameščanje šele pričelo. Sestavljajo jo, kot to določa ministrska odločba, predstavniki delodajalcev in članov omenjene stroke. Njih bodo vsakokrat vprašali za svet, preden bodo sprejeli potrebne sklepe.

Umetno oplojevanje živine

V zvezi z obvestilom, ki je bilo objavljeno prejšnji teden, so vsi kmetovalci goriške, sovodenjske in števerjanske občine, ki nameravajo svojo živino umetno oploditi, naprošeni naj se obrnejo na živinozdravnika konzorcija dr. Visintina v Ul. Duca d'Aosta 107 - tel. 4-44 nekaj dni pred nameravanim oplojevanjem za morebitna pojasnila.

Izpiti in vpisovanja na slovenskih srednjih šolah

Popravni izpiti jesenskega roka (razen mature) se pričnejo 17. septembra ob 8.30 v vrstnem redu, ki je objavljen na razglasni deski vsake šole; jesenski rok za maturo na liceju in na učiteljišču pa se prične 1. oktobra. Za pripustitev k popravnim izpitom ni potrebna nikaka prošnja.

Istočasno s popravnimi bodo tudi vsi ostali izpiti (sprejemni, vstopni, nižji tečajni itd.); za te pa je treba vložiti najkasneje do 1. septembra prošnjo na način, kakor je naveden v objavi na razglasni deski.

Vpisovanje se prične 1. septembra in se zaključi 25. septembra; samo za dijake, ki bodo polagali izpite, bo ta rok podaljšan do 3. oktobra.

Vse podrobnosti glede izpitov in vpisovanja izve vsakdo v šolskem tajništvu.

Število stanje goriškega prebivalstva

Marsikoga bo zanimalo, koliko rojstev, smrti in porok smo imeli v Gorici od pričetka leta do konca meseca julija. V ta namen naj nam služijo skopi številčni podatki, ki smo jih dobili na razpolago od statističnega urada.

Ob pričetku letošnjega leta, in sicer prvega januarja je bilo v Gorici nastanjenih 46.386 prebivalcev. Število je do 31. julija naraslo za 93 prebivalcev, kar pomeni, da je bilo tega dne v Gorici 46.479 prebivalcev.

V mesecu januarju se je rodilo 52 otrok (37 dečkov in 23 deklic). Umrlo 54 oseb (32 moških in 32 žensk). Sklenjenih je bilo 21 zakonov.

V marcu se je rodilo največje število otrok, in sicer 53 (27 dečkov in 26 deklic). Umrlo je tudi največje število ljudi, in sicer 56 (29 moških in 27 žensk). Sklenjeno je bilo 5 zakonov.

V aprilu se je rodilo 41 otrok (21 dečkov in 20 deklic). Umrlo je 48 oseb (21 moških in 27 žensk). Sklenjenih je bilo 28 porok.

V maju se je rodilo 47 otrok (23 dečkov in 24 deklic). Umrlo je 49 oseb (21 moških in 23 žensk). Sklenjenih je bilo 28 porok.

V junju se je rodilo 40 otrok (19 dečkov in 21 deklic). Umrlo 34 oseb (18 moških in 16 žensk). Sklenjenih je bilo 21 porok.

V juliju se je rodilo 41 otrok (19 dečkov in 22 deklic). Umrlo 32 oseb (18 moških in 14 žensk). Sklenjeno je bilo 20 zakonov.

Skupno se je torej v goriški občini v prvih sedmih mesecih letošnjega leta rodilo 322 otrok, umrlo 331 oseb in sklenilo 130 zakonov.

ADEX-IZLETI

Priredi 9. septembra enodnevni izlet v

Koprivo na Krasu
Rihemberk
Dornberg
Škocijansko jamo in Št. Peter na Krasu

8. in 9. septembra dvodnevni izlet v

Opatijo

8., 9. in 10. septembra tridnevni izlet v

Rovinj

Vpisovanje pri Adria Express v Ul. F. Severo 5-b, tel. 29-243 od 20. do 25. avgusta.

ADEX-IZLETI

Na

zagrebški velesejem

ki se vrši od 15. do 30. septembra 1951.

Vpisovanje pri Adria Express od 1. avgusta naprej.

Narodni dom naš dom

Kako mi je žal, da nekateri moji prijatelji niso videli Narodnega doma v vsej njegovi slavi in njegovem delu in življenju! Z menoj pa je bilo drugače: zame in za celo vrsto mojih sošolcev in sovrstnikov ni bil Narodni dom samo nekaj abstraktnega, temveč pravi dom v pravem pomenu besede. Ta veličastna stavba namreč ni imela vhoda samo s trga, od koder si prišel v veliko gledališko dvorano in v prostore «Čitalnice», temveč je en vhod iz Ulice Geppa vodil v hotel, drugi vhod iz Ulice G. Galatti pa te je peljal v prostore Glasbene Matice in v zasebna stanovanja. In kakšna, in koliko je bilo teh stanovanj: saj je imela stavba pet nadstropij in kar dve ločeni stopnišči sta vodili do stanovanjskih prostorov. Hišnica, Caharijeva mama s Poldo in Francijem, pa je stanovala celo v šestem nadstropju pod streho. Zato pa so imeli v veži vratarjevo ložo, kjer sta lahko sedeli dve osebi, če sta se znali previdno umikati, ako je kdo odprl vrata; toda nas mladine se je nabralo kdaj tudi po šest ali še več v tej «kajžici», kakor smo imenovali vratarjevo ložo.

Bili smo mladi kot rosa in neugnani kot živo srebro: živeli smo ravno svojo «šturmunddrangperiodo», to je dobo, ko se ptički razpeljujejo in hočejo vse videti in biti povsod navzoči. Če bi imel tedaj dan 48 ur, bi nam to ne bilo nič preveč.

Bilo je tik po koncu prve svetovne vojne. Skrbinšek in njegovo dramatično društvo sta delala tudi že med vojno in prav tako prof. Mahkota s svojim pevskim zborom in z glasbeno šolo. Po vojni pa se je vse kulturno življenje v tem panju še potenciralo. Italijanska okupacija Trsta je našla vse slovenske in nemške srednje šole zaprte, kajti prav tedaj je razgrajala v mestu španska mrzlica. Do aneksije Julijske krajine k Italiji ni zašel, verjetno, «da bi ne izpremenila lica onega stanja, katerega je v mestu našla», po priključitvi pa — no, saj veste — jih tudi ni več odprla.

Bilo je torej treba nekaj ukreniti za dorašćajočo mladino, da bi ne izgubila šolskega leta. Ustanovili so se zasebni tečaji, ki pa so bili raztreseni prav po vsem mestu, ker ni bilo v vsem Trstu ene stavbe, kjer bi imele srednje šole svoj sedež. Oba brata Pirjeva, Čermelj, Kenda, Cibonič, Mosche in drugi profesorji so poučevali na višjih razredih srednjih šol, dijaki teh razredov pa so instruirali dijake iz nižjih razredov. Kakor rečeno, je bil pouk po vsem mestu: v zasebnih stanovanjih, v Ciril-Metodovi šoli na Akvedotu, v telovadnici v Ulici Stadion, levji delež pa je moral prevzeti naše seveda Narodni dom, kjer so bili nastanjeni posamezni razredi v prostorih Glasbene šole, Čitalnice in celo na odru gledališke dvorane. V Narodnem domu smo imeli svoje pevske vaje, svojo šolo, sedež svojega Dijaškega društva, predavanja, plesne vaje in vse mogoče druge prireditve. Če ti je med telovadbo in kako instrukcijo ostala kaka urica časa in če ao ti finančna sredstva dopuščala, pa si frknil v kavarno Balkan na biljard ali pa brskat po časopisih.

Tako je postal seveda Narodni dom središče vsega narodnega delovanja, vratarska loža ali «kajžica» v Ulici G. Galatti pa naše zbirališče in izhodišče. Tam si sporočil, kam greš in kje te lahko dobijo in prav tako si tam izvedel — no, vse, prav vse, kar te je zanimalo.

V gornjih nadstropjih pa je živelo več družin, kot n. pr. Viljanova, Peganova, Ulčakarjeva, Grudnova itd., ki so bile vse precej bogato obdarjene s fanti in dekleti, kakor za nalaž, naše starosti. Ni torej nič čudnega, če so se mladi dičkali, da srečajo in poškilijo za kakim «domačim» dekletom ali za kako gojenko Glasbene šole. Pa ti pride 13. julij 1921 in vsa veličina Narodnega doma se spremeni v dim, v prah in pepel in od vsega, kar je bilo lepega, ni ostalo nič drugega kot spomini in trdna vera v ptiča Feniksa, da nam bo zrastel iz plamenov nov in še lepši Narodni dom.

Dr. JOSIP GRUDEN

Londonski igralci so se za ogled festivala oblekli v starinske obleke

SIMON RUTAR veliki sin tolminske zemlje

PRED STOLETNICO ROJSTVA ZGODOVINARJA PRIMORSKE

V letošnjem oktobru bo minilo sto let, kar se je na Krnu pri Tolminu rodil zgodovinar, arheolog in zemljepisec Simon Rutar. Sin preproste kmečke hiše se je povzpel v znanosti tako visoko, da imamo njegove knjige, razprave in druge manjše spise še sedaj za osnovo primorskega domovinopoznanstva.

Na zunaj je njegovo življenje potekalo v kaj preprostem okviru. Gimnazijo je dovršil v Gorici, filozofske študije v Gradcu, nato pa je služboval najprej kot suplent v Gorici, od koder je že po treh semestrih odšel v Dalmacijo. V začetku l. 1880 ga vidimo kot rednega gimnazijskega učitelja v Kotoru, leto pozneje pa v Splitu, kjer je služboval osem let. Kot znanstvenik in odličen pedagog, ki je res znal ravnati z mladino, si je brž pridobil velik sloves; že l. 1883 beremo v «Soči», da je postal šolski nadzornik za Split, še preden je imel naslov profesorja, ki so mu ga priznali v začetku l. 1884.

V decembru 1888 so mu podelili mesto profesorja za zgodovino in zemljepis na ljubljanski realki, kjer je nastopil službo z drugim semestrom šolskega leta 1888-89. Kmalu nato so ustanovili nižjo, poznejšo II. državno gimnazijo na Poljanah in Rutarja imenovali na ta zavod, kjer je učiteljeval od l. 1890 do svoje smrti. V drugem semestru šolskega leta 1892-93 je dobil državno podporo in dopust za potovanje v Italijo in Grčijo; obiskal je tudi Carigrad in Trojo, ki je bila od l. 1870 dalje, ko je bil Schliemann tu odkopal homersko mesto, v središču zanimanja zgodovinarjev in arheologov. Vrnil se je v Ljubljano skozi Sofijo in Beograd. Nekako l. 1897 je začel bolehati; za šolsko leto 1902-1903 je dobil bolniški dopust. Iskal je zaman zdravja v Gorici, v noči od 3. na 4. maj 1903 pa ga je tragična nesreča ugrabila slovenskemu narodu — mnogo prezgodaj, saj je bil šele v 52. letu. Ob svečі se mu je vnela obleka in zjutraj 4. maja so ga našli z groznimi opeklinami mrtvega, sedečega na zaboju med dvojnimi vrati njegove sobe na Dunajski cesti št. 17, kjer je bival, odkar je bil prišel v Ljubljano.

Nihče ni slišal kakega klicanja na pomoč, nihče njegovega zadnjega vzdiha. Umrl je sam, kakor je bil tudi živel sam. Njegovi biografi pravijo, da je bil samsvoj, na zunaj bolj osoren, sicer pa vseskozi veder in blag človek, priljubljen v družbi, dober stanovski tovariš in pravi oče svojim učencem. Pisec teh vrst je pred leti imel priložnost govoriti o Rutarju in njegovem bivanju v Dalmaciji s tudi že pokojnim arheologom donom Franom Bulićem, ki je služboval skupaj z njim v Splitu in z njim pa L. Jelićem spisal «Vodjo po Spljetu in Solinu» (Zadar 1894). Pravil mi je o spoštovanju, ki si ga je Rutar pridobil v Dalmaciji, o njegovih uspehih na šolskem in znanstvenem polju in o tem, kako je vse obžalovalo njegov odhod v Ljubljano. «Pri vsem tem pa je bil nesrečen človek», je dejal. «Nikdar ni govoril o svoji usodi, vedeli pa smo, da je prišel v Dalmacijo zato, ker se mu je v domovini izneverila zaročenka.» To osebno tragedijo, ki je prizadela Rutarja tako, da ni nikdar več mislil na ženitev, je osvetlil v svojih «Goriških Slovencih» A. Gabršček. Ker ni imel družine pa je posvečal tem večjo skrb svojemu narodu in sočlovekom. «Vsak odvišni groš je šel v narodne namene, še več pa za reveže. Revščine ni mogel trpeti in kdor je bil potreben je bil gotov njegove pomoči», pripoveduje Gabršček.

Rutarjevo znanstveno delo je pač najlepše označil njegov rojak Simon Gregorčič v pesmi, ki jo je napisal v spomin svojemu soobčanu in prijatelju:

Znan ves ti bil je zemlje krog
in kaj na njem se je zgodilo -
in, davnosti iskalec strog,
prebredel daven grob si mnog
išče, kaj skrito v njem bi bilo.

S temi besedami slavi pesnik Rutarja zemljepisca, Rutarja zgodovinarja in Rutarja starinoslovca. Človek res ne ve, na katerem polju bi mu dal prednost, tako temeljit je bil v vsaki teh strok. Že njegov prvi večji spis «Topografija goriške dežele za časa Rimljanov» (Soča 1874) lepo združuje zemljepisne zgodovinske in arheološke elemente. Vsaka njegova zgodovinska študija poučarja geografske osnove, geografsko okolje, v katerem se je to in ono dogajalo, enako pa opozarjajo njegovi geografski spisi vedno zopet na spremembe, ki jih je povzročil v pokrajini človek. Zgodovinar in geograf se torej v njem srečno dopolnujeta.

Njegove razprave obravnavajo s posebno ljubeznijo starejšo zgodovino Slovencev. Pozornost je že l. 1875. vzbudila v Soči razprava o razmerah med Slovenci in Langobardi. Pridružili so se ji pozneje n. pr. spisi: «Jedinstvo slovenskih dežel od VII. do XIII. stoletja» (Lj. Zvon 1882), «Slovenske naselbine na Furlanskem» (prav tam 1883), «Kako važnost imajo Pavla Djakona knjige «De gestis Langobardorum» za starejšo zgodovino Slovencev» (Letop. Mat. Slov. 1885) in še drugi. Snov iz starejše zgodovine obravnava tudi sestavek o dogodkih v Dalmaciji za dobe preseljevanja narodov, ki ga je napisal za knjigo «Dalmatien» v zbirki «Die oesterr.-ungar. Monarchie in Wort u. Bild» (Dunaj 1892). Med njegovimi manjšimi spisi naj bodo omenjeni opis Crne gore (Lj. Zvon 1883), «Vodne razmere na Notranjskem» (prav tam 1891), «Goriški Kras» (Učit. tovariš 1892 in 1893), «Rakovska dolina in Cerkniško jezero» (Plan. vestnik 1900), opisa Aten in Carigrada (Lj. Zvon 1894 in 1896) pa številne potopise, črtice iz Italije in Grčije, Troje, Bolgarije in Srbije, vse sadovi njegovega študijskega potovanja po sončnem jugu. Rad je opisal tudi kako posebno naravno lepoto slovenske zemlje, n. pr. Bovško sotesko (Lj. Zvon 1884) in Gosposvetsko polje z njegovimi zgodovinskimi spomini (prav tam 1890). Vrsto svojih zgodovinskih razprav in člankov je v izpopolnjenem ponatisu zbral v knjigi «Zgodovinske črtice poknežene grofije goriške in graške I. del»; izšla je v Gorici 1895 (155 str.).

«Črtice» so ena izmed poznejših Rutarjevih knjig. Prva je bila obsežna «Zgodovina Tolminskega» (333 str.), ki jo je začel pripravljati že kot nižješolec in kakor pravi sam, vsega skupaj predelal petkrat, preden jo je izdal (v Gorici 1882). Poleg zgodovinskega podaja tudi izčrpen pregled zemljepisnih razmer tolminske dežele (to je tolminskega, bovškega in cerkljanskega sodnega okraja). Uspeh te knjige in drugih Rutarjevih spisov je Slovensko Matico povsem naravno napotil nanj, da mu je poverila za svojo «Slovensko zemljo» opis primorskih pokrajin. Lotil se je dela z vso vnemo. Prečetal ni le vse potrebno slovstvo, temveč v prostem času tudi sam ponovno prepotoval vso Primorsko pa povsod pridno beležil zgodovinske in zemljepisne podatke: ohranjene imamo med drugim nekaj zemljevidov, ki je vanje sproti vnašal gradišča, na Primorskem popravljal popačena krajevna imena in podobno. Sad tega marljivega dela so štiri dragocene regionalne monografije našega Primorja, ki imajo še danes veliko vrednost, dasi so stare že pol stoletja in več. Na knjižnem trgu so malone že redkost, saj jih niso pokupili le Slovenci, temveč jih je cenila tudi tujina, zlasti še slovenski svet, ki je bil dotlej o našem Primorju poučen le enostransko iz italijanskih ali nemških virov (Pokneežena grofija Goriška in Gradiščanska, Prirodoznanski, statistični in kulturni opis, Lj. 1892, 116 str.; isto Zgodovinski opis, Lj. 1893, 132 str.; Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra, Lj. 1896-97, 280 str.; Beneška Slovenija, Lj. 1899, 188 str.).

Tudi kot arheolog je Rutar dosegel lepe uspehe. Njegov biograf dr. Lončar ugotavlja, da je ustvaril slovensko starinoslovje; objavil je tudi prvo slovensko arheološko terminologijo s 70 izrazi. Bil je konservator dunajske Centralne komisije za preiskovanje in ohranjevanje umetnostnih in zgodovinskih spomenikov in kot tak v izvestjih te komisije sproti poročal o predzgodovinskih in rimskih najdbah v naših krajih; s takimi poročili se je oglašal tudi v Letopisu Slovenske Matice. V obsežnejši razpravi je opisal «Grobišče pri Sv. Luciji blizu Tolmina» (Izvestja Muz. dr. 1894). Zelo so ga zanimali sledovi rimskega gospostva na naših tleh. Že med njegovimi prvimi spisi je obširen opis Akvileje (Lj. Zvon 1884) in opis «Rimskih cest po Vipavski dolini in po Krasu» (Soča 1886). Skupaj z Ant. Premersteinom je napisal razpravo o rimskih cestah in utrdbah na Kranjskem (izdala dunajska Centralna komisija 1899 v nemščini). Istega leta je opisal tudi cesto Akvileja-Sicija (v Izv. Muz. društva).

Nikakor seveda ne smemo pozabiti njegovega vzgojnega delovanja. Kakor je pisal «z nenavadno lahkoto in gotovostjo» (Lončar) tako je učencem posredoval učno snov iz bogate širine trdnega znanja in jih seznanjal z novimi smermi zgodovinskega in zemljepisnega proučevanja, ki je pri nas prav z njegovimi spisi stopilo na trdna pota moderne znanosti. Že l. 1882 je izšel na Dunaju njegov prvi učbenik «Domoznanstvo pokneežene grofije Goriške in Gradiščanske za meščanske šole in učiteljišča».

Z budnim očesom je Rutar zasledoval domače in tuje zgodovinsko zemljepisno slovstvo predvsem seveda tisto o naših krajih. Dr. Lončar navaja v svoji bibliografiji Rutarjevih spisov blizu 70 ocen in knjižnih poročil. A tudi v svojih razpravah in knjigah je opozarjal na tuja mnenja in jih zavračal, če so bila napačna.

Bil je odločen protivnik zlasti tržaških «nadrizgodovinarjev», kakor jih je sam imenoval, ker so «pačili tržaško in istrsko zgodovino zgolj iz sovraštva do vsega, kar je slovensko». Gregorutti, De Franceschi, Venussi, Frauer in zlasti znani Kandler, «kateremu se je študilo vsako slovensko krajevno ime in kateri ni mogel nikakor razumeti, zakaj so nekdanji prebivalci svoja bivališča nazivali v «barbarskem» jeziku namesto v blagoglasni italijanščini» (Soča 1886), so imeli v njem hudega nasprotnika. Bil je vselej vljuden v znanstvenem boju, odkrit in dosleden branilec resnice. Njegovo temeljitost so navsezadnje priznali tudi italijanski zgodovinarji. Tako se na primer Pietro Savini, ki je verno načaljeval delo tržaške protislovenske zgodovinske šole, sicer huduje, da je Rutarjeva razprava o slovenskih naseljih na Furlanskem izšla 1891 celo v italijanskem prevodu — ne ve, da je ta prevod priredil prvoborec beneških Slovencev msgr. Ivan Trinko — o Rutarju samem pa pravi, da je bil «mož temeljitih študij, toda ne dovolj trden jezikoslovec in *prestrasten ljubitelj svoje narodnosti*». Rutar nikdar ni trdil, da je jezikoslovec, uporabljal je zaključke, do katerih so prišli jezikoslovci glede naših krajevnih imen. Da mu pa očita Italijan preveliko ljubezen do lastnega naroda, je najlepše spričevalo za njegovo plemenito stremljenje, za njegovo nenehno iskanje resnice in za njegovo pogumno obrambo pravic slovenskega ljudstva ob Adriji in Soči, do rodnih tal. Priznanje je Rutar našel seveda tudi drugod. V posebno veselje mu je bila počastitev po Srbski akademiji znanosti, ki ga je v zahvalo za njegove zasluge imenovala za svojega dopisnega člana.

Tako bomo Slovenci na obeh straneh meje slavili stoletnico njegovega rojstva v svetli zavesti, da je ta skromni Tolminec med največjimi in najzaslužnejšimi sinovi slovenske matere.

V. BOHINEC

Na poti v London je naš dopisnik posnel med drugimi tudi to sliko Pariza

BRITANSKI FESTIVAL - PRIKAZ ŽIVLJENJA in dela angleškega naroda

Kljub milijonom obiskovalcev pa grozi prireditvi deficit

Dobrodošli v Londonu vsi obiskovalci! — To je pozdrav, s katerim sprejema letos angleško ljudstvo vse, ki prihajajo na Angleško. Vsi zidovi v Londonu so prelepljeni z raznobarvnimi plakati s takimi in podobnimi napisi. Letos, za veliki Britanski festival, inozemci niso «foreigns» kot so bili doslej, temveč letos so vsi, ki prihajajo v London, obiskovalci, torej dobrodošli gostje in sprejeti z resnično prijaznostjo pravih «English gentlemans».

Med waterlooškim in westminstrskim mostom, na velikem prostoru vzdolž južnega brega Temze, kjer je bilo med vojno zaradi bombardiranja vse porušeno, nasproti postaje Cearing Cross, je postavil Britanski festival svoje šotore. Obiskovalci tega festivala si lahko na njem napravijo predstavo o britanskem ljudstvu v vseh panogah njegove dejavnosti, od poljedelstva do industrije; kako živi doma in kako njegovi sinovi plovejo po oceanih; kako se pri njem razvija šport in kako se zabava; kakšno je njegovo kulturno življenje in kaj britanska znanost prispeva s svojimi raziskovanji in odkritji vsemu današnjemu svetu.

Pripraviti festival pa seveda ni bilo prav lahko. Vsi londonski listi so obtoževali vlado, da razmetava milijone v teh časih, ki so tako težki ne le za Anglijo temveč za ves svet.

Mr. Gerald Bary, izdajatelj velikega dnevnika News Cronicle, je pisal 14. novembra 1945 odprto pismo takratnemu trgovinskemu ministru Siru Staffordu Crippsu in mu po-

Menjava straže pred Buckinghamsko palačo

stavil predlog za britanski festival l. 1951. V vladi je bil ustanovljen začasni odbor, ki je predlog preučil in po več kot dveh letih, to je decembra 1947, je sporočil poslanski zbornici pritrdilen odgovor mr. Baryju, kateremu so pri tem podelili tudi naslov Sir — v zahvalo in priznanje za njegovo domislico.

V prvih mesecih l. 1948 se je osnoval pripravljalni odbor za festival. Mnogo je bilo neprilik in ovir, na katere je naletel. Ena prvih in glavnih ovir je bil tisk. Britanski festival je namreč stal čedno vsoto 14 milijonov šterlingov, ki so razdeljeni takole: South Bank Exhibition 6,5 milijona, Pleasure Gardens 2,5 milijona in ostale razstave 5 milijonov šterlingov. Ob teh številkah je mogoče zamisliti si, zakaj je bil ves tisk nasproten festivalu. Višina stroškov je bila namreč le previsoka in ves ta denar bi se lahko uporabil za kaj drugega. Saj je Anglija še tako potrebna obnove, zlasti

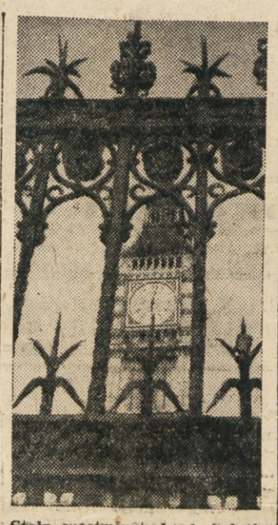

Stolp westminstrske katedrale

stanovanj. Nekaj se je sicer storilo in se še tudi stori, toda vse to je preveč počasno in sploh premalo za sedanje potrebe.

South Bank Exihibition pokriva prostor 27 in pol akra. Za gradnjo so potrebovali dnevno 500 delavcev, včasih pa tudi 1200. V celoti je bilo treba 4 milijone delovnih ur. Sedaj pa je na festivalu v službi 1500 oseb, ki opravljajo različne posle. V to število pa niso vključene osebe, ki so uslužbene v raznih barih in restavracijah, ki ne spadajo pod upravo festivala.

V središču South Bank Exhibition se dviga kakor velikanska siva goba, ki se poda klimi, «Dome of Discovery», hiša odkritij. Pod ogromno sivo kupolo iz 220 ton aluminija, za katero je bilo potrebno 14 mesecev neprestanega dela, so v tempeljskem polmraku zbrane velike iznajdbe in odkritja, čudeži znanosti in tehnike. (Od tukaj je 12. julija odpotovalo proti vzhodu do dežel Daljnega vzhoda 31 študentov družbenih ved; bilo je 14 žensk in 17 moških, govorili pa so 12 jezikov; bili so tudi v Jugoslaviji).

Zakaj imenujejo mr. Morrisona Lord Festival? Ker se je, še preden je postal zunanji minister, mnogo zavzemal za to prireditev, ga je nekega dne na seji zbornice neki poslanec imenoval Lord Festival in od tedaj mu je ostal ta «naslov». Podobno se je godilo tudi mr. Stokesu, ministru za gradnje, ki si je tudi mnogo prizadeval, da bi festival kar najbolje uspel.

Od dneva, ko je bil festival odprt, do 31. julija, to se pravi v treh mesecih, je festival obiskalo 4,300.000 ljudi. Največ jih je bilo na binkoštni ponedeljek 14. maja, 93.012 obiskovalcev. Med obiskovalci so bili kajpada že vsi člani kraljevske rodbine, kakor tudi nekateri vladarji iz bližnjih držav: Danske, Norveške, Holandske. V registrih so pa še zabeležene druge bivše «veličine», med njimi tudi take, ki k zveneči besedici princ ali princeza pritikajo še pristavek «of Yugoslavija», čeprav dobro vedo, da je v Jugoslaviji že celo spomin nanje izginil.

Potem so med obiskovalci festivala zabeleženi britanski ministri in ostali politiki. Nadalje so tu znana imena iz mednarodnega političnega in novinarskega sveta. Med tolikimi inozemskimi obiskovalci pa najdeš tudi imena Jugoslovanov.

Vendar smo pa prav te dni slišali nič kaj razveseljivo poročilo za prireditelje. Računali so, da bo do določenega dneva znatno več obiskovalcev, kot jih je pa v resnici bilo. Seveda so tudi dohodki temu primerno manjši, kot se je računalo. Ni pa nikake verjetnosti, da bi se lahko premajhen obisk še kako nadoknadil. Nekateri postavljajo vprašanje, da bi se festival podaljšal, tako da bi prišlo še kaj ljudi. To že, toda ali ne pomeni podaljšanje festivala, tudi podaljšanje izdatkov? In tako čtoje prireditelji pred uganko, ki je skoraj nerešljiva, oziroma je rešljiva tako, da se bo pač treba sprijazniti z mislijo, da prireditev ne bo krila izdatkov in tedaj bo pač treba iskati sredstva za poravnavo stroškov drugod. Kdo jih bo dal? Vlada? In ta — ali jih ne vzame ljudstvu? Vemo pa, da britansko ljudstvo ne živi v blagostanju.

M. M.

Na britanskem festivalu pred «Dom of Discovery»

PISMO IZ ZAGREBA

Operna aktivnost v LR Hrvatski

Ne bi mogli reči, da ni bilo v preteklosti nikakih vezi hrvatske opere s Trstom. Mnogi Tržačani bi vedeli marsikaj povedati o gostovanju zagrebške opere v tržaškem Narodnem domu med prvo svetovno vojno. Umetnike, ki so delovali v Trstu, pa je umetniška pot pripeljala tudi na zagrebški oder, kjer so želi velike uspehe in bili ljubljenci publike. — Zato bo našim čitateljem gotovo všeč, da bomo prinesli nekaj člankov o hrvaškem glasbenem življenju.

Operna tradicija je v Zagrebu relativno dolga. Že leta 1846 so domači umetniki uprizorili prvo hrvatsko opero «Ljubav i zloba» Vatroslava Lisinskega. In čeprav ni imel ta prvi uspeh adekvatnega nadaljevanja, je bila s tem vendar nakazana možnost, da se osnuje v Zagrebu stalno operno gledališče. Osnovalo se je sicer šele l. 1870; v preteklih 80 letih pa se je zagrebška opera razvila do pomembne umetniške ustanove. Njeni uspehi niso samo v tem, da je zlasti v posameznih obdobjih dosegla zelo visoko reproduktivno raven, temveč tudi v tem, da je bil repertoar zelo bogat in raznolik. Delą, ki so se dajala in ki se še dajejo na odru zagrebške opere, predstavljajo najboljše, kar so na tem področju ustvarili skladatelji raznih narodov. Znana dela italijanskih, francoskih in nemških komponistov so stalno na repertoarju, nekatera izmed teh del so se izvajala že po nekaj stokrat.

Kar pa predstavlja posebnost zagrebške opere, je gojenje slovanske operne in baletne glasbe in to zlasti ruske in češke kakor tudi domače. Domača operna in baletna literatura je v upravah zagrebške opere vedno naletela na polno razumevanje.

V prvih letih po osvoboditvi je nastala v repertoarni politiki zagrebške opere neka negotovost in izvajala so se v glavnem samo znana repertoarna dela. Vendar sta bili v tej petletni dobi dve krstni izvedbi del hrvatskih skladateljev, in sicer opera «Kamenik» Jakova Gotovca in opera «Matija Gubec» Iva Lhotke-Kalinskega. Na novo so naštudirali in izvedli kot novo premiero opero «Koštana» srbskega komponista Petra Konjovića, baletni ansambel pa je izvedel «Ohridsko legendo» srbskega skladatelja Stevana Hristića. Od baletnih del ostalih slovanskih narodov je pomembna premiera baleta «Romeo in Julija» Sergeja Prokofjeva, v katerem je ves baletni ansambel pokazal svojo visoko umetniško dospelost.

V zadnji sezoni pa je prišlo do nekega izboljšanja v pogledu repertoarja, ker sta bili uprizorjeni dve novi domači operi: «Ekvinokcij» Ivana Brkanovića in «Dimniki ob Jadranu» Iva Tijardovića. Od tujih del je bila izvedena zelo zanimiva opera mladega angleškega skladatelja Benjamina Brittena «Lukrecija» («The Rape of Lucretis»). V začetku prihodnje sezone pa bo krstna predstava nove opere «Mile Gojsalić», ki jo je napisal najpopularnejši hrvatski operni skladatelj Jakov Gotovac, avtor znane opere «Ero z onega sveta». Balet pa bo izvedel «Srednjeveško ljubezen», balet, katerega avtorji so znani slovenski plesni par Pino in Pia Mlakar ter hrvatski komponist Fran Lhotka. Od tujih del pa se zlasti z velikim zanimanjem pričakuje izvedba opere «Konzul» Giancarla Menottija, v Ameriki živečega Italijana; ta opera je imela v zadnjem času ogromen uspeh na mnogih svetovnih odrih.

Potrebno je, da se nekoliko pomudimo pri omenjenih dveh domačih operah, ki so v preteklí sezoni prišle na oder zagrebškega opernega gledališča, ker sta ti dve operi — vsaka v svojem smislu — pomembni za razvoj vse jugoslovanske operne proizvodnje. Ivan Brkanović je zelo originalen komponist. On jemlje za temelj svojega glasbenega izraza izvore hrvatske narodne glasbe. Toda za razliko od velike večine onih naših komponistov, ki jim je tudi za temelj njihovega muzičnega govora narodni melos, Brkanović nikoli direktno ne citira posameznega narodnega motiva. Inspiriran po izvorih narodne glasbe daje svoj močan in individualen pečat vsakemu svojemu delu. Tako je tudi v «Ekvinokciju» Brkanović uspel, da je močno dramo Iva Vojnovića prežel s popolnoma lastnimi akcenti ter tako ustvaril delo, ki na gledalce zelo močno deluje.

Drugačnega značaja je opera «Dimniki ob Jadranu» Iva Tijardoviča, ki je bil doslej pri nas poznan kot uspeli komponist operet, od katerih je dosegla največji uspeh «Mala Floramye». V svojem najnovejšem delu je napravil Tijardović zelo zanimiv poskus: vzel je snov iz naše narodnoosvobodilne borbe in tako je on prvi operni skladatelj, ki je svoj siže vzel iz sodobne stvarnosti. Čeprav operna umetnost ni posebno prikladna za izražanje neposredne konkretne stvarnosti, je vendar Tijardović v nekaterih scenah uspešno rešil ta problem, zlasti v II. dejanju, v zelo učinkoviti sceni, ki se odigrava v tovarni cementa. S tem delom je dal Tijardović zelo koristne izkušnje vsem tistim našim opernim skladateljem, ki bodo obdelovali podobno vsebino.

V LR Hrvatski pa obstajajo razen v Zagrebu še tri stalna operna gledališča: na Reki, v Splitu in Osijeku. Čeprav ie opere nimajo tistih širokih možnosti kot zagrebška, prispevajo vendar tudi one v okviru svojih možnosti k razvijanju glasbene kulture med najširšim občinstvom. Razen običajnega opernega repertoarja izvajajo ne le domača dela, ki so v repertoarju zagrebške opere, temveč tudi dela, ki jih imajo v repertoarju samo ta manjša gledališča. Tako je splitska opera uprizorila delo «Adel in Mara», ki ga je napisal Splitčan Josip Hatze, in opero «Goran» Antona Dobronića, reška opera pa je končala sezono z izvedbo «Adelove pjesme» Iva Parača, ki je kakor Hatze vzel za podlago libreta svoje opere epos «Bijedna Mara» Luke Botića.

Kot prispevek hrvatskih skladateljev za glasbeni oder je treba omeniti tudi balet «Zetev» enega izmed najbolj plodnih jugoslovanskih komponistov Borisa Papandopula, ki sedaj stalno živi in deluje v Sarajevu, kjer je bila tudi krstna izvedba tega njegovega baleta.

IVO KIRIGIN

Kako se mi dobrikamo Američanom

FRANCE MAGAJNA

Jugoslaviji očitajo dobrikanje tisti, ki jim je dobrikanje, prilizovanje in beračenje skoraj poklic

Objavljamo še naslednji članek našega vnetega čitatelja in sodelavca, vrlega Brkina Franceta Magajne iz Gornjih Vrem.

V tej zadnji infamni gonji italijanskega časopisja proti Jugoslaviji je bil eden izmed njihovih nesramnih adutov tudi ta, da se mi Jugoslovani dobrikamo okoli Američanov, ker se nam cedijo sline po njihovih dolarjih.

Nič bi ne rekel, ko bi nam to očital nekdo, ki iz ponosa nikoli nič ne sprejme iz rok tujca, da mi pa očita ogorelost zamorec — da nam očita koristolovsko dobrikanje Italija, ta večna in vesoljna beračica — tega pa resnično ne morem v miru pogoltniti.

Jugoslavija potrebuje tuje pomoči, saj jo jaz sam potrebujem na svojem sicer malem posestvecu, potrebuje jo Francija in Anglija in končno Amerika tudi. Jugoslavija je s svojimi ogromnimi žrtvami v zadnji vojni tako pomoč tudi zaslužila — Amerika ji to priznava — s čim jo je pa zaslužila Italija, ki jo Amerika «futra» od premirja sem? Italija si je «nevenljive vence slave» pridobila tedaj, ko je napadla nagce v Abesiniji, ko je postrelila nekaj tisoč brezmočnih Albancev, ko je šla «osvajat» Grčijo, ko je «zmagovito» napadla že poraženo Francijo, ko se je «proslavila» na ruski fronti in ko se je še najbolj «proslavila» takrat, ko je z velikim junaštvom in nezaslišanim «heroizmom» požigala črnogorske, dalmatinske, hrvaške in slovenske vasi in na debelo pobijala ali žive sežigala neoborožene kmete, ki ji niso nikoli nič žalega storili.

Italija je še danes v zelo veliki meri «futrana» od Amerike, od tiste dežele, ki jo je ves čas vojna dan na dan nazivala «dežela gangsterjev». Ameriški gangsterji krmijo danes Italijo in ona v svojem «častitljivem ponosu» to — kajpada sprejema!

Ko blati partizanstvo Jugoslavije, ki je v borbah pokazalo svojo žilavost tako, da je to opazil ves svet, zakaj ne bi italijansko časopisje vsaj enkrat priznalo tole osnovno resnico:

«Mi, Italijani, smo bili najmanj deveteset odstotkov fašisti (in smo na skrivaj še). Naš namen je zmeraj bil, zasužnjiti si tuje narode. Hoteli smo biti (in po vzorcu nemških nacionalistov hočemo še biti) nadljudje, super-ljudje, hiper-ljudje. Ali, ko smo videli, da so proti koncu vojne naši upi cepnili v vodo, smo si, ob pogledu na bližajoče se ameriške tanke, trgali fašistične znake iz gumbnic in z gromovitim glasom zapeli: «Dol s fašizmom! Naj živi demokracija!»

Takrat, ko se je bližala besedica «amen», se je menda porodila tista čudna živalica, ki nosi ime CLN in ki ni ne tič in ne miš. V najkritičnejših časih je še ni bilo — politična temperatura ni bila za njeno rojstvo dovolj ugodna. Ko pa je zasijalo lepo sonce, se je z najboljšimi nadami izvalila iz — klopotca! Resnica je pač, da takrat, ko so se vršile najkrvavejše borbe za osvoboditev izpod fašizma, ni bilo slišati božje besedice o ce-el-enmskem netopirju.

Vso čast pa moram izreči junaškim garibaldincem, ki so šli v borbo že tedaj, ko ni nihče mogel vedeti, kakšen bo izid. Bili so fantje polni idealizma in so tvegali svoja življenja za svobodo in za bratstvo med narodi. Mnogi so dali zato svojo kri, preživeli so pa danes najbrž prezirani od šovinistov in morajo biti tiho.

Na račun Italijanov in njihove neverjetne krivičnosti sem poln grenkih misli. Ali je res potrebno, da za svojo srečo davijo in smrtno sovražijo nas? Deset let sem bil v Zedinjenih državah in sem bil znan z mnogimi italijanskimi družinami in z vsemi prijatelj. Če sem katero teh družin posetil, so mi prinesli na mizo vse najboljše, kar so pri hiši imeli. Vsi so ljubili svojo domovino in niso sovražili drugih dežel, tukaj pri nas se pa take stvari dogajajo.

O teh ameriških Italijanih lahko nekaj povem, saj bo spadalo k namenu tega članka.

V premogovnikih Pennsilvanije so v pretežni večini zaposleni delavci slovanskih narodov, zlasti slovaškega. Takoj za Slovani so številčno najmočnejši Italijani. Ti poslednji so bili skoro stoodstotno doma iz severnih krajev Italije — iz Lombardije in Piemonta — največ pa še iz Poadižja, iz tistih predelov, ki so bili pred prvo svetovno vojno še avstrijski. Pridni in cenjeni delavci so bili. In se mi je zdelo čudno takrat, da so ti delavci, ki so mene, ki nisem bil njihovega rodu, zelo radi imeli, svoje sorojake z Juga pa neprikrito zaničevali. Bil je med njimi neki Batista, s katerim sva se prav pobratila in njega sem vprašal po vzroku te neumljive mržnje.

In povedal mi je.

«Mi iz severnih krajev Italije smo pošteni delavci», je rekel. «Kruh, ki ga jemo, je pošten kruh. Oni, lazaroni z Juga, so pa klateži in zajedavci in delajo sramoto naši domovini. Redek je od njih, ki se poštenega dela loti. Iz njihovih vrst so tisti, ki po ameriških mestih muzicirajo z lajnami in beračijo. Iz njihovih vrst so tisti, ki vodijo sestradane medvede po deželi in tudi beračijo. Preostali so po večini prodajalci sladoleda ali pa pražijo sladko koruzo na uličnih vogalih. Mnogo jih je zločincev, ki se bavijo z zvodništvom, s prodajo pornografskih slik, s prodajo mamil in podobnimi «kulturami» tihotapske orbrti. Jaz jih zaničujem, ker so produkt italijanskih greznic in zato so le v sramoto našemu rodu».

Prijatelj Batista je le preveč posplošil to svoje mnenje. Nemogoče je, da bi bili vsi Južnjaki taki «lazaroni». Ljudje so si po vsem svetu slični in iz poštenih družin bodo le v večini izhajali pošteni ljudje.

Pa sem bival nad tri leta v Chicagu, v mestu, ki je po svojih «gangsterjih» menda najbolj «slavno» na svetu. Kdo je bil takrat poglavar čikaškega podzemlja? Signor Cossimo! Gospod Cossimo je imel v najživahnejšem delu mesta znamenito restav

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenske motnje, ki prihajajo iz Francije, bodo danes preko padske nižine verjetno dosegle tudi Trst in povzročale spremenljivo oblačnost z možnostjo nalivov. — Temperatura brez velikih sprememb. — Včeraj je bila v Trstu maksimalna temperatura 27.3 stopinj, minimalna pa 19.4.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jugoslovanska cona Trsta:** 14.35: Bartok: Sonata za klavir in tolkala; 18.30: Makedonske narodne; 20.00: Rossini: «Seviljski brivec». — **Slovenija:** 12.00: Zabavna glasba; 23.15: Komorna ura slovenskih skladateljev. — **Trst II.:** 12.30: Orkester Howarda Barlowa; 22.00: Mozart: Koncert v D duru. - **Trst I.:** 12.20: Ritmi iz latinske Amerike.

V nedeljo se je na Bledu končalo prvo svetovno padalsko prvenstvo

Zmagal je Francoz Pierre Lard, drugi je Jugoslovan Vojo Vukčević
Jugoslovanski padalci so pokazali največjo pripravljenost in drznost

LJUBLJANA, 20. — Na Bledu se je včeraj končalo prvo svetovno padalsko prvenstvo. Zmagal je Francoz Lard, drugi je bil Jugoslovan Vukčević, tretji Svicar Walti. Vsa moštva so bila zelo izenačena in borba je bila ogorčena. Najbolj izenačeno moštvo so postavili menda Jugoslovani. Italijani so dobro začeli, vendar niso izpolnili vseh pričakovanj. Veliko zanimanje sta vzbudili obe ženski tekmovalki — Francozinja Monique Laroche in Jugoslovanka Danica Rabuza iz Celja, ki je tekmovala izven konkurence. Po doseženih točkah bi v konkurenci dosegla 12. mesto, pred mnogimi moškimi.

Padalci so nastopili v treh disciplinah: skok v začrtan krog, skok z zadržkom in skok v vodo. Pri vsem tem je prav gotovo bil najbolj tvegan podvig vsakega tekmovalca v drugi disciplini, skok z zadržkom, saj pri tem skoku padalec najbolj trpi in pokaže tudi največjo drznost. Tu so se pokazali Jugoslovani, da se resnično uvrščajo med najboljše v svetu. Njihova drznost je bila zares vsega občudovanja vredna. Poglejmo si ta skok nekoliko bližje.

Letalo, ki je nosilo tekmovalca, se je moralo dvigniti do 2000 m visoko in večkrat obkrožilo letališče. V trenutku, ko je nameraval padalec skočiti z letala, je letalo zmanjšalo hitrost, padalec pa se je povzpel na krilo in nenadoma z glavo navzdol skočil z letala. Gledalcem je zastal dih. Z največjo hitrostjo se je padalec bližal zemlji. Okrog 500 m nad zemljo so navadno ostali padalci odprli padala in tako varno pristali. Jugoslovani so bili tu najdrznejši. Meditem ko so zastopniki ostalih držav odpirali svoja padala, kot rečeno, v višini 500 m, so jih Jugoslovani uporabili šele okrog 200 m nad zemljo, kar jim je prinašalo dragocene točke in veliko odobravanje številnega občinstva. Vodja francoskih tekmovalcev in predsednik mednarodne letalske komisije Robert Cartier je izjavil, da občuduje jugoslovanske tekmovalce, ki so med vsemi pokazali največjo pripravljenost.

Zanimanje za zadnjo disciplino pa je bilo danes na Bledu naravnost ogromno. Množica gledalcev je z veliko pozornostjo sledila spretnemu manevriranju tega ali onega padalca in končno strme obstala v trenutku, ko je padalec skočil v vodo. Današnjemu tekmovanju je prisostvoval tudi maršal Tito ter ministri: Kardelj, Leskošek, Miha Marinko in številni diplomati, ki se te dni nahajajo na Bledu.

V tretji disciplini je zmagal Francoz Lard, ki se je s tem tudi zagotovil prvo mesto v skupni oceni. Od skoka v vodo do komisije je plaval 52 sekund. Dragocene točke je izgubil Anglež Williams, ki je pri prvem skoku nerodno padel v vodo in ni priplaval do določenega mesta.

Tehnični rezultati:

SKOK V KROG: 1. Milani Enrico (Italija) 685 točk, 2. Janko Lutovac (Jug.) 633, 3. Terrence Williams (Anglija) 518, 4. Hans Walti (Svica) 507, 5. Salvatore Cannarozzo (I) 505, 8. Slavko Vampovac (J) 433, 10. Vojo Vukčević (J) 411.

SKOK Z ZADRZANJEM: 1. Terrence Williams (A), 2. Hans Walti (S), 3. Vojo Vukčević (J), 4. Caffaretto Giuseppe (I), 5. Milani Enrico (I), 7. Lutovac Janko.

SKOK V VODO: 1. Pierre Lard (F) 233.7 točke, 2. Vojo Vukčević (Jug.) 222.3, 3. Hans Walti (S) 204, 4. Terrence Williams (A) 185,1, 5. Janko Lutovac (Jug.) 172.5, 8. Vampovac 127.1.

ZAGREB, 20. — Na prvenstvu Hrvatske v atletskih mnogobojih je Milica Šumak postavila nov državni rekord v peteroboju s 3777 točkami. Novi rekord je za 134 točk boljši od dosedanjega, ki ga je držala Celjanka Ivanka Knez.

ZADNJE VESTI

Vojaška misija ZDA na poti v Španijo

Sedemčlansko misijo vodi general SPRY

WASHINGTON, 20. — Obrambno ministrstvo ZDA je sporočilo pozno ponoči, da je ameriška vojaška misija odpotovala v Španijo, kjer se bo posvetovala s Francovimi oblastmi. Kot se izve, bo komisija izdelala konkreten načrt za sodelovanje med obema državama, o katerem je na splošno govoril med svojim obiskom pri Francu nedavno umrli admiral Forrest Sherman.

Misijo sestavlja 7 članov, vodi jo letalski generalni major J. W. Spry, poveljnik atlantske divizije vojaške letalske transportne službe.

Vojaška delegacija bo prišla v Madrid skoro istočasno z gospodarskim odposlanstvom ECA, ki bo proučevalo ameriško pomoč španskim finančnim načrtom.

„Prostor v nebesih"

Z razprave proti obtožencem za sokrivdo za umor jordanskega kralja Abdulaha.

AMAN, 20. — Na današnji razpravi proti sokrivcem za umor kralja Abdulaha se je pokazalo, da je glavni obtoženec Musa El Husseini «dober prijatelj» državnega tožilca, ki da dolgo ni mogel verjeti v njegovo krivdo. Danes pa je tožilec poostril obtožbo proti Husseiniju iz «sokrivde» v «umoru».

Sodni izvedenci so izjavili, da je obtoženec Mussa Ayubi napisal pismo, ki so ga našli na truplu kraljevega morilca. Pismo pravi med drugim: «Če te bodo ubili, ti je prostor v nebesih zagotovljen».

Italijanski padalci na Bledu. Italijani niso izpolnili vseh pričakovanj.

Triestina v novi izdaji

Prvi nastop enajstorice za sezono 1951—52

Triestina v izdaji 1951-52 se je včeraj prvič pokazala v Tricesimu in pri tem pokazala svoje nove igralce. Med novinci sta vzbujala največ zanimanja oba Slovaka-srednji krilec Hinduljak in desna zveza Keiml. Pravijo, da sta oba naredila dober vtis, čeprav menda nista v najboljši kondiciji. Nastopil je tudi Maluta kot vodja napada; trpel je zelo zaradi treme in mu marsikaj ni šlo izpod rok, oziroma izpod nog. Vendar se je izkazal z lepim golom. Vse dobro govorijo tudi o Carnieru.

Gospodarska plat «kupoprodaj» pri Triestini še ni jasna; upajmo, da so njeni očetje naredili boljše kupčije kot lani.

Triestina je nastopila v sledeči postavi: Cantoni (Carmassi); Zorzin (Mariuzza); Redolfi (Mariuzza, Zorzin); Giannini (Carnier), Hinduljak (Bacci), Carnier (Ciccarelli; Valenti (Benegas); Keiml (Petagna), Maluta (Ispiro), Ispiro (Petagna, Boscolo), Boscolo (De Vito).

Triestina je proti Tricesimu zmagala s 7:1. Gole so zabili Ispiro, De Vito (2), Petagna, Maluta, Valenti in 1 avtogol.

Branovič zmagovalec turnirja v Opatiji

OPATIJA, 20. — Včeraj se je končal četrti mednarodni teniški turnir. Končni rezultati so naslednji:

Moški - posamezno: Branovič je premagal Palado 6:1, 6:2, 6:3. Pred tem je Palada izločil Egherta (Avstrija) 5:7, 6:4, 6:3. Branovič pa Braziljca Vieira 6:2, 6:3, 6:3.

Ženske - posamezno: zmagala je Holmer (Nemčija), ki je premagala Jugoslovanko Crnadkovo 6:4, 6:1.

Mladinci: zmagovalec je Jagec (Jugoslavija), ki je premagal Bascio 6:1, 6:2.

Mladinke: zmagala je Mariborčanka Winterhalter, ki je premagala Damjanovičevo 6:4, 6:2.

Moške dvojice: Mitič-Vieira - Branovič-Palada 6:2, 6:4, 5:7, 6:2.

Mešane dvojice: Holmer-Laszlo - Laszlo-Mitič 3:6, 6:1, 6:3.

Jugoslovansko moštvo na svetovnem padalskem prvenstvu. Od leve na desno: Vukčević, Stanić, Vampovac, Lutovac, Jeftić.

JUGOSLOVANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Tretji poraz Partizana

BEOGRAD, 20. — Včeraj je beograjski Partizan doživel tretji zaporedni poraz v jesenskem delu jugoslovanske nogometne lige. Čeprav je Partizan nastopil s precej okrnjenim moštvom, je poraz 1:3 proti zagrebškemu Borcu vendar neuspeh, ki pa priča tudi o kvalitetnem porastu ostalih jugoslovanskih klubov, tako da «velika četvorica» (Dinamo-Hajduk - Crvena zvezda - Partizan) ni nikoli več varna pred presenečenji. Od favoritov se najbolje drži Dinamo, ki je v 14 tekmah oddal samo dve točki v dveh neodločenih igrah in zbral rekordno število 26 točk od 28 možnih.

Dinamo je po težki borbi premagal Lokomotivo s 3:2. Gole so dali Čajkovski (1) in Dvornič (2) za Dinamo in Firm za Lokomotivo.

Kruševski Napredak, ki je že obsojen na izpad iz prve lige, je sredi Beograda popolnoma nepričakovano premagal BSK. Zmaga Kruševčanov je popolnoma zaslužena.

V Sarajevu je Hajduk igral neodločeno. Gola sta dala Matošič za Hajduka in Zigman za Sarajevo. Zigman je malo pred koncem tekme streljal na prazna vrata; žoga bi verjetno šla mimo, kljub temu pa jo je Beara v pravem salto mortale krasno ujel.

Mačva in Spartak sta igrala neodločeno brez gola. Spartak je imel več priložnosti, toda odločni mačvanski vratar Petrovič, ki se je izkazal že prejšnji teden v tekmi s Partizanom, je vedno ubranil svoje svetišče.

Rezultati so naslednji: Borac-Partizan 3:1; Dinamo-Lokomotiva 3:2; Napredak-BSK 2:1; Sarajevo-Hajduk 1:1; Mačva-Spartak 0:0. V soboto je Crvena zvezda premagala Vojvodino z 1:0.

Po 14. kolu je lestvica sledeča: Dinamo 26, Hajduk 21, Crvena zvezda 19, Partizan 16, Borac 13, Sarajevo 13, Lokomotiva 12, Mačva 11Q, BSK 11, Vojvodina 11, Spartak 11, Napredak 4.

Prijave za tekmo po Hrvatski in Sloveniji

ZAGREB, 20. — Za kolesarsko tekmo po Hrvatski in Sloveniji, ki se bo začela 7. septembra, so prišle definitivne prijave moštva iz STO in posameznikov iz Italije. Sodelovanje so prijavili tudi Luksemburžani. Pričakujejo še dokončne prijave iz Zahodne Nemčije, Francije in Belgije, ki so že obljubile sodelovanje.

Trst bodo zastopali sledeči tekači: Javornik, Fontanot, Della Santa, Coretti, Rinaldi in Grio. Pred dvema letoma so Tržačani dosegli v moštveni oceni prvo mesto, lani pa drugo. Izmed Italijanov sta se prijavila tudi Malabrocca, ki je zmagal leta 1948, in Baronti, ki je lani vodil do tretje etape, ko je odstopil.

Izvedeli smo tudi, da bo letošnja tekma v etapi Koper - Bovec verjetno šla tudi skozi Trst.

Kübler četrtič prvak Švice

ŽENEVA, 20. — Ferdinand Kuebler je že četrtič zaporedoma osvojil kolesarsko prvenstvo Švice. Njegov največji nasprotnik Koblet, zmagovalec letošnjega Toura, je padel kakih 800 m pred ciljem in odstopil; Kuebler, ki je vozil nekaj metrov za njim, je zmagal brez večje težave. Med dirko je Koblet dvakrat poskušal uiti, vendar ga je Kuebler obakrat ujel in potegnil za seboj še nekatere dirkače, tako da je proti cilju vozila skupina 8 kolesarjev, ki se je po Kobletovem odstopu zmanjšala na sedem. Kobletove poškodbe so lahke — odrgnjena koža na več krajih telesa.

Zmagovalčev čas: 256 km v 7 urah 20 min. 50 sek., povprečna brzina 34,812 km na uro.

SPORT V ISTRSKEM OKROŽJU

Zadnja zmaga Apollonija v kategoriji juniorjev

Kolesarska dirka po Istri za mladince in neregistrirane

V nedeljo je bila zanimiva kolesarska dirka, ki jo je organiziralo SSD Proleter iz Kopra za mladince in neregistrirane. Za dirko se je prijavilo nekaj kolesarjev SD Soline iz Sv. Lucije in UCEF iz Trsta poleg, seveda, vseh kolesarjev Proleterja.

Proga je bila dolga 76 km in je vozila od Kopra mimo Izole, skozi Sv. Lucijo, Sečovlje, Križišče Sv. Peter, Križišče pri Šmarjah, Koper. To progo so morali kolesarji prevoziti dvakrat.

Kakor smo sicer že predvidevali, je bila borba za prvo mesto v glavnem med kolesarji Proleterja in sicer med že znano trojico Apollonio, Tamaro in Brajnik, ker niti kolesarji solin, niti Tržačani niso bili kos Koprčanom.

Takoj po startu, ki je bil ob 8.30 uri, so nekateri poskušali uiti, a dobra straža v prvih mestih jim je to preprečila; skozi Izolo in Strunjan so vsi vozili v skupini. Prva selekcija je nastala na bregu, ki iz Strunjana pelje proti Portorožu. Tu so ušli najprej Tamaro in Apollonio, nato še Brajnik, Perone, Košuta, Dagri. V Sečovljah so vsi bili oddaljeni kakih 100 metrov drug od drugega. To razdaljo so obdržali do Kopra, kjer po prvem krogu so vozili v sledečem vrstnem redu: vodila sta Apollonio in Tamaro s 100 metri prednosti pred Brajnikom, 200 metrov za njima sta privozila Dagri in Petronio, po 45" Košuta, po 50" Perone, po 1'10" Miklavčič, nato vsi ostali z večjimi zamudami.

Vse je kazalo, da se bodo prvi spojili, a takega mnenja ni bil Tamaro, ki je z neverjetno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo stalno vlekel, tako da se je 100-metrska razdalja kmalu povečala na 200, nato na 300 in še več. V Strunjanu sta imela prva dva že dve minuti prednosti pred Brajnikom in Dagrijem, ki sta se med tem časom spojila. Po Strunjanskem bregu je Tamaro ušel Apolloniju in pridobil nekaj razdalje, ki jo je obdržal vse do Sečovelj. Tu je pa popustil, tako da ga je Apollonio z lahkoto dohitel. Skupaj sta s hitrim tempom vozila proti cilju in utrjevala svoj položaj. Na cilju samem, v odločilnem šprintu, je Apolloniju uspelo preteči Tamara le za pičlih 20 centimetrov. Čakati smo morali več kot štiri minute, da je na cilj privozila druga dvojica. Borba tudi za tretje mesto in nepričakovan uspeh Dagrija nad Brajnikom. Ostali so prihajali na cilj v večjih razdaljah.

S to dirko in poslednjo zmago se je Apollonio poslovil od juniorske kategorije. Prestopil bo namreč v višjo kategorijo in že letos tekmoval z najboljšimi na dirki okrog Hrvatske in Slovenije.

Končni vrstni red je bil sledeči:

1. APOLLONIO BRUNO, član SSD Proleter iz Kopra, ki je prevozil 76 km dolgo progo v 2 urah 27'58"; 2. Tamar Lorenzo, Proleter, z razdaljo 20 cm; 3. Dagri Marino, Proleter, 4'30" za prvim; 4. Brajnik Oreste, Proleter, z istim časom; 5. Petronio, prvi od neregistriranih, 8'45" za prvim; 6. Košuta, ZDTV, Trst, 12'54" za prvim; 7. Perone, Proleter; 8. Visintin, drugi od neregistriranih, itd.

PnS

STO-Železničar Beograd v lahki atletiki

Končni rezultat dvoboja 61:61

KOPER, 20. — Naša lahkoatletska reprezentanca je v nedeljo dosegla najboljši uspeh v letošnji sezoni s tem, da je izenačila rezultat v dvoboju z močnimi lahkoatleti beograjskega Železničarja.

Tehnični rezultati dvoboja so bili naslednji:

110 m ovire: 1. Venturini (STO) v 16"2; 2. Ravalico (STO) v 19"; 3. Milovanovič (ZB) v 19"8; 4. Mladinovič (ZB) v 20"4.

Met krogle: 1. Jelisijevič (ZB) 13,31 m; 2. Angelič (ZB) 11,96; 3. Trani R. (STO) 10,75; 4. Trani L. (STO) 9,53.

Skok v višino: 1. Sčuka (STO) 1,65 m; 2. Mladinovič (ZB) 1,60; 3. Selakovič (ZB) 1,60; 4. Venturini (STO) 1,60.

Tek na 400 m: 1. Sedmak (STO) v 55"3; 2. Zuber (ZB) 56"2; 3. Veljkovič (ZB) 57"; 4. Fiumi (STO) 57"3.

Tek na 5000 m: 1. Mikuš (STO) v 17'22"; 2. Odovič (ZB) 17'45"; 3. Abram (STO) 18'55"; 4. Kamčevič (ZB) 19'50".

Met kopja: 1. Makor (STO) 46,70 m; 2. Gianolla (STO) 38,20; 3. Židjonovič (ZB) 34,90; 4. Mladinovič (ZB) 33,40.

Skok v daljino: 1. Selakovič (ZB) 6,48 m; 2. Milovanovič (ZB) 6,08; 3. Zetto (STO) 6,04; 4. Ravalico (STO) 5,07.

Met diska: 1. Jelisijevič (ZB) 43 m; 2. Andelič (ZB) 40; 3. Venturini (STO) 34; 4. Cenda (STO) 32.

Tek na 1500 m: 1. Živojnovič (ZB) v 4'28"5; 2. Zomero (STO) 4'30"; 3. Miškovič (ZB) 4'39"; 4. Zudek (STO) 5'05".

Tek na 100 m: 1. Trani (STO) v 11"7; 2. Selakovič (ZB) 11"9 3. Spadavecchia (STO) 12"; 4. Veljkovič (ZB) 12"3.

Troskok: 1. Selakovič (ZB) 13,12 m; 2. Zetto (STO) 13,08; 3. Milovanovič (ZB) 13,07; 4. Venturini (STO) 11,97.

Štafeta 4 x 100 m: 1. STO (Venturini, Trani, Spadavecchia in Ravalico) v 46"1; 2. Železničar (Zuber, Selakovič, Mladenovič in Vojkovič) 47"8.

JUGOSLOVANSKO PRVENSTVO V PLAVANJU V LJUBLJANI

Plavali so tudi najboljši Francozi - Doseženi rezultati so povprečni - Slaba forma jugoslovanskih plavalcev

LJUBLJANA, 20. — V soboto in nedeljo je bilo v Ljubljani jugoslovansko državno prvenstvo v plavanju. Izven konkurence so nastopali tudi nekateri najboljši francoski plavalci, skoraj celotna francoska državna reprezentanca, ki je prejšnjo nedeljo tekmovala v Zagrebu. Med najboljšimi je manjkal samo Jany, ki je odšel s francosko waterpolo ekipo na turnejo po Dalmaciji. (Francoski plavalci so včeraj popoldne potovali skozi Trst v Francijo).

Na prvenstvu doseženi rezultati so — razen na 100 m prosto ženske (Ginette Jany 1:09.8) in 100 m hrbtno moški (Skanata 10:09.8) — le povprečni. Deloma gre to na račun hladnega vremena in pa težkega bazena. Pri tem ne smemo misliti da se Francozi v večini slučajev niso potrudili: po ogorčenem dvoboju z Trojanovičem je Lusien, poleg Kleina in Raška najboljši evropski prsač, kljub zanj ne najboljšemu rezultatu 2:48.0 prišel na cilj popolnoma izčrpan in se onesvestil, tako da so ga morali dvigniti iz vode.

Vendar je tekmovanje — ki se ga nista udeležila dubrovniški Jug in splitski Jadran z nekaterimi najboljšimi plavalci (Barbieri, Kučar, Stakula; Ligorio, Mardešič, Draganja), kar je zanimivost prvenstva znatno zmanjšalo — pokazalo, kot tudi že srečanje v Zagrebu, da so najboljši jugoslovanski plavači trenutno v zelo slabi formi. Nekateri strokovnjaki prepisujejo to dejstvu, da se je ligaško tekmovanje prezgodaj začelo in so zaradi tega plavalci v času, ko po navadi dosegajo najboljše rezultate, bili že preutrujeni. Stalno upadanje rezultatov nekaterih najboljših plavalcev bi to potrjevalo.

Se nekaj podrobnosti z nedeljskega tekmovanja:

Na 100 m hrbtno za moške se je Škanata revanžiral Francozu Bozonu za nepričakovani poraz v Zagrebu in dosegel za ljubljanski bazen zelo dober čas. Videli smo pa nekaj: Skanata plava v progi zelo nesigurno, tik ob letvici in tu in tam z roko zaide podnjo; pri tem izgubi na brzini in tudi ritem plavanja se mu ne pretrga. V Ljubljani se mu je to zgodilo dvakrat; obakrat mu je Francoz ušel skoraj za meter naprej. Zadnjič se mu je to zgodilo kakih 25 m pred ciljem, vendar je Skanata s svojimi močnimi in mirnimi zaveslaji kmalu nadoknadil izgubljeno in zmagal za 4 desetinke sekunde. Če bi se mu to zgodilo 10 m pred ciljem (in tako nekako je bilo v Zagrebu), bi zmagal Bozon, ta 16-letni na videz slabotni mladenič, ki je pokončani tekmi jezno gestikuliral — ni mu šlo v račun, da ni mogel obdržati prednosti.

Pred razburljivo tekmo na 200 m prsno je izbruhnil na plavalnem stadionu v Koleziji vihar ploskanja: speaker je najavil da bo plaval tudi stari Tone Cerer, nekak Bartali med slovenskimi plavalci, še pred kratkim državni rekorder, udeleženec na kar treh evropskih prvenstvih. Cerer je začel kot v starih časih in še na 100 m obrnil prvi. Nato pa stą prišla v ospredje Trojanović in Lusien, ki sta se tik do cilja borila za prvo mesto; zmagal je z izredno ostrim finišem Luisien, medtem ko si je Cerer za las priboril zanj še vedno zelo častno četrto mesto.

Štafeta 4x200 m prosto je potekala v razburljivem dvoboju med plavalci zagrebške Mladosti in Francozi, ki so to pot postavili štafeto kluba Neptun iz Marseja, v kateri sta bila tudi Bernardo in Boiteux, člana štafete, ki je nedavno postavila nov svetovni rekord s fantastičnim časom 8:33.0. Prvi plavalec Mladosti Milinov je zaostal za Francozom Kornom približno za 10 metrov, in predal komaj tretji. Mislav Stipetič je na polovici svoje proge zmanjšaj razliko proti Bernardoju na polovico, nato pa je popustil in predal Vidoviču z nekako 8 metrov zaostanka. Z izrednim plavanjem je Vidovič nadoknadil vso razliko in predal istočasno s Francozom Millionom. Preostala sta Kvinc in Boiteux. Kvinc se je zagrizel in plaval vzporedno s Francozom, trenutno najboljšim plavalcem prostega stila v Evropi, do kakih 120 metrov. Nato je Boiteux nekoliko pospešil tempo. Kvinc pa popustil. Tekma, ki je zadrževala dih gledalcem, se je končala z zmago Francozov. Ostali dve štafeti sta prišli na cilj dokaj kasneje.

TEHNICNI REZULTATI:

100 m hrbtno ženske: 1. Berlioux (F) 1:22.4; 2. Vauvresy (F) 1:23.4; 3. Grkinič (Primorje) 1:27.4; 4. Basta (P) 1:27.4.

100 m prosto moški: 1. Škanata (Mornar) 1:01.6; 2. Mihajlov (Proleter) 1:01.8; 3. Boulin (F) 1:01.9; 4. Quinz (Mladost) 1:03.5.

200 m prsno ženske: 1. Lavrenčič (Pr) 3:09.2; 2. Jeričevič (Korč) 3:15.6; 3. Kuhar (I) 3:15.6; 4. Korpeš (M) 3:16.8.

1500 m prosto moški: 1. Boiteux (F) 20:19.4; 2. Bernardo (F) 20:30.0; 3. Vidovič (Ml) 20:45.4; 4. Zuvela (Mo) 21:00.0.

100 m prosto ženske: 1. Jany (F) 1:09.8; 2. Loparič 1:14.0; 3. Tanguy (F) 1:16.2; 4. Grkinič (Pr) 1:16.8.

400 m prosto moški: 1. Boiteaux (Fr) 4:58.8; 2. Vidovič (Ml) 5:04.9; 3. Stevanovič (Sever) 5:07.5; 4. Million (Fr) 5:11.2.

400 m prosto ženske: 1. Jany (Fr) 5:39.0; 2. Loparič (Primorje) 5:52.4; 3. Thomas (Fr) 5:59.8; 4. Poirot (Fr) 6:08.5.

100 m hrbtno moški: 1. Skanata (Mornar) 1:09.8; 2. Bozon (Fr) 1:10.2; 3. Finci (Primorje) 1:13.8; 4. Pelan (Ilirija) 1:14.9.

200 m prsno moški: 1. Lucien (Fr) 2:48.0; 2. Trojanovič (Mornar) 2:48.6; 3. Pandur (Mornar) 2:49.8; 4. Cerer (Ilirija) 2:51.7.

4 x 100 m prosto ženske: 1. Francija 4:57.2; 2. Primorje 5:19.0; 3. Mladost 5.49.8.

4 x 200 m prosto moški: 1. Francija 9:29.0; 2. Mladost 9:38.0; 3. Mornar 9:54.6; 4. Sever 10:26.4.

REKA, 20. — Drugi dan mednarodnega waterpolo turnirja, na katerem nastopajo francoski, dunajski, zagrebški in reški waterpolisti, je francoska ekipa premagala kombinirano ekipo Zagreba s 4:2, reško Primorje pa je premagalo dunajski «Union» s 6:3

Skok v vodo. Padalci so skakali v kopalnih hlačkah in se nekaj metrov nad gladino Blejskega jezera osvobodili padala, nato pa so morali priplavati na določeno mesto na obrežju.

KINO

V TRSTU

Excelsior. 16.30: «Napetost» R. Basehart.
Nazionale. 17.00: «Klienti moje žene» L. Parks, B. Hale.
Fenice. 17.00: «Mesto grozeč» E. Keyers, Ch. Korvin.
Arcobaleno. 16.30: «Zločin sred noči» E. Portmann, D. Gray.
Astra Rojan. 17.00: «Rosauro Castro» Pedro Armendariz.
Alabarda. 15.45: «Od polnoči do zore», M. Stevens, G. Stom.
Azzurro. 16.00: «Sest žen Barbe-bleu-ja», Totò, I. Barsizza.
Garibaldi. 15.00: «Zastrupljena prščice» F. Tucher, A. Mara.
Ideale. 16.30: «Krčma razigranega veselja», F. Astaire, B. Crosby.
Impero. 16.30: «Giuseppe Verdi in njegove nesmrtne harmonije» F. Giachetti, M. Cebotari, B. Gigli.
Viale. 16.00: «Proti zakonu».
Italia. 16.00: «Angel med mnogimi trov», L. Ball, J. Hodiak.
Kino ob morju. 16.45: Neizprosno sovraštvo», R. Young, R. Mitchum.
Marconi. 16.30: «Giocondin smeh ljaj», Ch. Boyer, A. Blyth.
Massimo. 16.00: «Crni gusar» A. Marlowe, P. Armendariz.
Novo Cine. 16.00: «Blazne noči je» J. Carson.
Radio. 16.00: «Krivda gospe Hunt-tove» W. Hendrix, C. Raine.
Savona. 16.00: «Američan v Rimu», M. Rooney.
Vittorio Veneto. 15.30: «Trije mu-šketirji», L. Turner, G. Kelly.

POLETNI KINO:

Javni vrt. 20.45: «Blazno zaljubljen».
Rojan. 20 in 22: «Trije mušketirji» z Missourija».
F. Severo. 20.45: «Matadora».
Skoljet. 20.45: «Žena je uničilna».
Brocchetta. 20.45: «Sfinga zla».
Vittoria. 20.15: «Maya, havajska sirena».
Ginnastica. 20.30: «Nevaren poljub».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK 21.8.1951.

Oddaja v slovenščini: Poročila ob 7.00, 13.30, 18.30, 23.05 — 7.15 Jutranja glasba. 13.40 Vedre melodije. 14.00 Slovenske narodne pojo zbori. 14.30 Od vsega raj do danes. 14.35 Bertok: Sonata za klavir in tolkala. 18.00 Paganinijeve skladbe. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Makedonske narodne. 19.00 Pisan spored lahke glasbe. 20.00 G. Rossini: Seviljski brivec - opera v dveh dejanjih. 22.00 Pisan spored lahke in plesne glasbe. 22.45 Serenade in romance. 23.30 Glasba za lahko uho.

Oddaja v italijanščini: 12.00 Skladbe Franca Listza. 12.45 Orkester iz Sv. Nikolaja. 13.30 Intermezzo.

SLOVENIJA

12.00 Zabaven opoldanski spored, Zabavna glasba. 13.10 Slavni pevci pojo znane napeve. 14.00 Poje komorni zbor Radia Ljubljana. 15.15-15.30 Zabavna glasba. 18.00 Želeli ste - poslušajte! 18.15 Klavirske polke Bedricha Smetane. 19.40 Poje Slovenski simfonični kvintet. 20.00 Simfonični koncert Radia Ljubljana. 22.30 Plesna in zabavna glasba. 23.15 Komorna ura slovenskih skladateljev L. M. Skerjanca, Blaža Arniča, Marijana Lipovška in Uroša Krekа.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Novi svet. 12.10 Saint Saens: Alžirska suita. 12.30 Howard Barlow in njegov orkester. 13.00 Glasba po želji. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glasba Amerike. 18.15 Cajkovski: Trepalčica. 18.31 Wagner: Mojstri pevci norimberški, odlomki iz opere. 18.43 Vesela glasba. 19.15 Dve verturi. 19.32 Operne arije. 20.00 Vieuxtemps: Koncert št. 5. 20.15 Znani valčki. 20.30 Okno v svet. 20.45 Komorna glasba. 21.00 Franck: Simfonične variacije. 21.45 Tangi in počasni valčki. 22.00 Mozart: Koncert v D-duru. 22.22 Crnški zbori. 22.37 Razni sporedi. 23.00 Rapsodije. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.30 Angelini in osem instrumentov. 12.00 Vesela glasba. 12.20 Ritmi latinske Amerike. 13.25 Slavni pevci. 14.15 Ritmična glasba. 14.30 Francoske pesmi. 17.30 Spored BBC. 18.30 Plesna glasba. 19.00 Glasba Amerike. 19.15 Gino Filippini in njegov orkester. 20.30 Spanske pesmi. 20.58 Orkester ritmov in pesmi. 21.30 Simfonična glasba. 22.30 Simfonična pesem. 23.00 Plesna glasba.

MUHOBORCI

NAPISAL FRAN MILČINSKI - FRIDOLIN ŽOLNA

32.

«Kaj pa, ali je ona zadovoljna s tabo?» je vprašal tajnik.

«Ona, ona? Ona nima prav nič vzroka, da bi se pritoževala. Pa saj veš, kake so ženske. Ne vidijo črez lastno gnezdo, dela in žrtev za javni blagor ne razumejo! Moja stara — edinole gostilno vidi, seje pa ne, ki je v gostilni! — Vidiš tajnik, ti bi ji lahko to dopovedal, tebi bo več verjela kakor meni. Saj se že lastnega doma bojim. Tako ne gre naprej! In še Julka... pa kaj bi pravil! Daj, daj, tajnik, če le moreš! Pa adijo!»

Slučaj je nanesel, da je baš tisti čas, ko sta se župan in tajnik po svoje tako posvetovala, bila županja pri tajnikovi ženi, gospe Podržajevi.

Rekla je, da je kar tako, slučajno mimogrede, pogledala noter, kaj dela kaj gospa; hkratu je položila na kuhinjsko mizo precejšen omotek: naj se gospe ne zdi zamalo, včeraj so klali pa prinaša pokusit kolin!

Človek bi mislil: tega omotka gotovo ni kar tako, slučajno in mimogrede, zdoma s seboj vzela — toda uvaževati je, da ženska logika hodi svoja pota.

Gospa nadučiteljeva je sklepala roke, kaj da pomeni taka velika čast, in vedla je poset v sobo.

«Oh, saj moram koj domov!» je rekla županja, pa se je usedla, kakor da hoče korenine pognati. In potem je pravila o Rjavki, da zdaj že rada žre in da sta z Julko dobri prijateljici in da se bo šla Julka kuhati učit, toda ne ve še, kam bi jo poslala. V Luče je ne da k sestrični — ne kaže; morebiti rajši v mesto. Take skrbi so z otroki! Ali je mladi gospod že šel na Dunaj? Bog mu daj obilo sreče!

Nenadoma se je županja pričela jokati, krčevito je ihtela in se tresla po vsem životu.

Prestrašena gospa nadučiteljeva se je usedla k nji na divan. Tolažila jo je in božala in ni vedela, kaj je in kaj bi storila; spomnila se je, da možu pri notranjih zadevah dobro stori brinovec in vprašala je, če sme postreči s kozarčkom...

Županja se je polagoma toliko pomirila, da je ganjena odklonivši ponudeno okrepčilo, slednjič razodela, kaj ji teži srce in kaj jo je prav za prav privedlo pod to nizko streho.

«Oh», je rekla, «ta nemarna sodnija, koliko nesreče je že spravila nad našo hišo! Moj «človek», ta duša, zlata vreden — ali odkar po Muhoboru straši sodnija, kakor izpremenjen! Vsak večer ponočuje po gostilnah, pravi, da imajo seje, pa ni res: pijejo pa plešejo, grdobe! Oh, kako je pameten vaš gospod, da ne gre blizu! — Kakšen potem domov prihaja — saj me je sram praviti! Zjutraj ga boli glava, slabe je volje, ves čas kriči na nas ženske. Uboga naša Julka, že tako je bil plašen ta otrok, zdaj se kar skriva, nič ne govori, kar vidno pojema. Ljudje mislijo: «Da pri županu vsega imajo dosti!» Pa najpotrebnejšega nimamo — rodbinskega miru.»

Gospa nadučiteljeva je vsa zbegana poslušala, spodobilo bi se, da bi kaj vmes rekla, toda kaj, da ne bi bilo razžaljivo za gospoda župana. Majala je torej zgolj z glavo, sklepala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: «Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem...»

«Prosim vas, gospa nadučiteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navzkriž. Prosim vas gospa nadučiteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prikrokali, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je hujše od vic; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl.»

Solzá hudournik se je iznova udrl po rejenih licih županje.

Gospa nadučitelje